Pismo Polaków w Mołdawii

nr 12 [193] grudzień 2015

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

ISSN 1857-324X

NAJLEPSZE ŻYCZENIA ZDROWYCH, RADOSNYCH ŚWIĄT BOŻEGO NARODZENIA

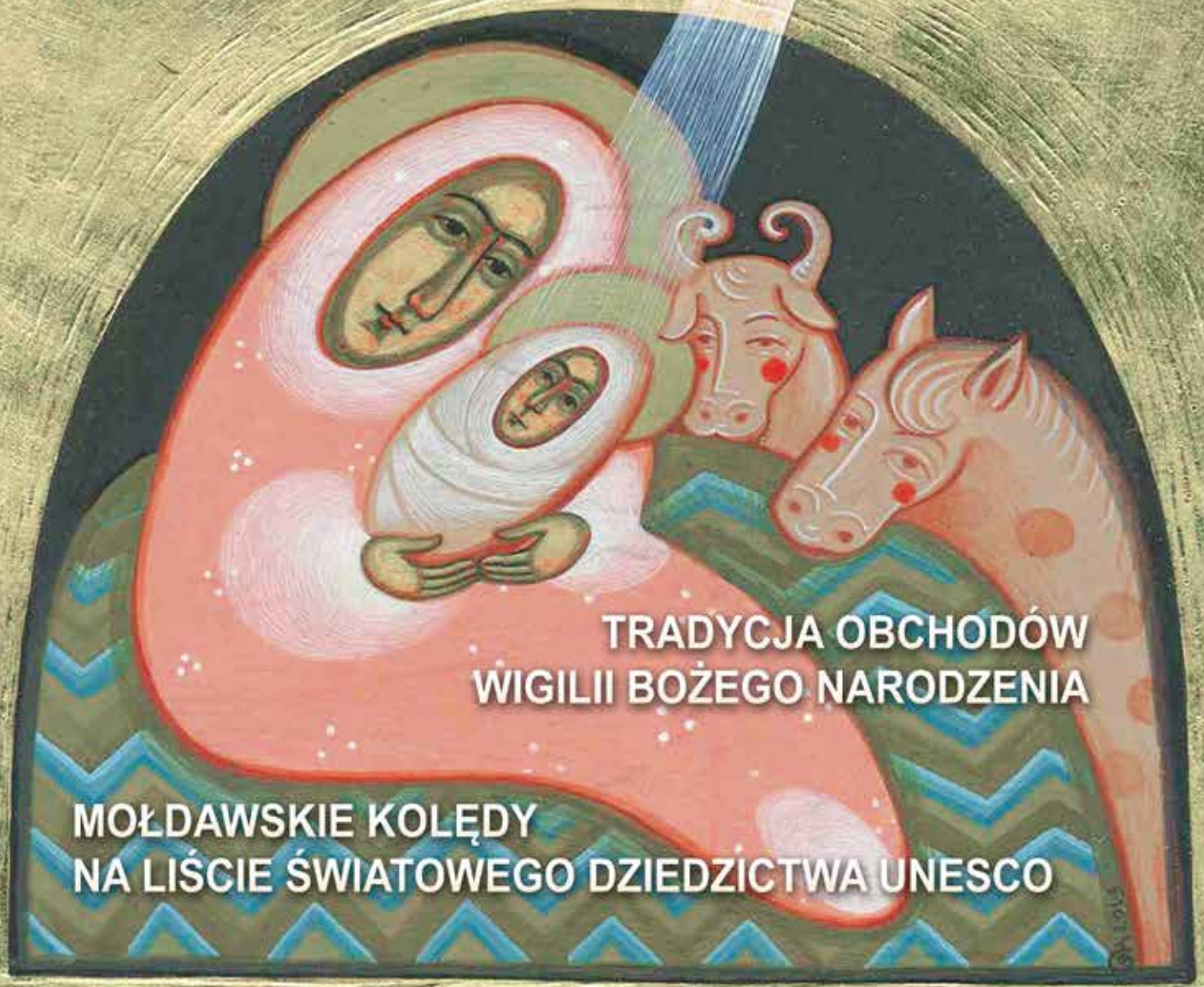

TRADYCJA OBCHODÓW WIGILII BOŻEGO NARODZENIA

MOŁDAWSKIE KOLĘDY NA LIŚCIE ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA UNESCO

Polacy w Mołdawii. Historia i współczesność

Zbiór artykułów i dokumentów

Tom „Polacy w Mołdawii", opracowany pod redakcją prof. Lilii Zabołotnej, pomysłodawczyni i inicjatorki książki, starannie przywraca pamięć o bliskości naszych dziejów, o wzajemnych kontaktach, związkach dynastycznych i ich wpływie na historię państw, o wierze i kulturze, systemach monetarnych, architekturze obronnej, ale i obecnej w dzisiejszej Mołdawii polskiej Diasporze. Pokazując, jak bliskie były kiedyś nasze kraje i narody, buduje i wzmacnia ich obecną więź w nowoczesnej, kierującej się demokratycznymi zasadami, obywatelskiej Europie.

Artur Michalski
Ambasador RP w Mołdawii

Salutăm editarea acestei colecţii de articole ştiinţifice, coordonată de Academia de Ştiinţe a Moldovei, Institutul de Istorie, Academia de Ştiinţe a Poloniei, Institutul de Slavistică şi Universitatea „Adam Mickiewicz" care va deschide noi perspective şi orientări în studierea trecutului şi prezentului polonezilor din Moldova, cu atât mai mult, cu cât studiile din volumul de faţă analizează diferitele aspecte ale vieţii polonezilor din ţara noastră, inclusiv cel religios.

Anton Coşa
Episcop romano-catolic de Chişinău

Prezentacja książki w Narodowym Muzeum Historii Mołdawii. Od lewej: doc. dr Lilia Zabołotnaja, prof. dr hab. Eugen Sava, prof. dr hab. Anatol Petrencu, prof. dr hab. Victor Ţvircun, Ambasador RP Artur Michalski, biskup Anton Coşa, wiceminister Kultury Republiki Mołdawii Gheorghe Postică

fot: Helena Usowa

„ODSŁOŃMY WSPÓLNIE KARTY NASZEJ HISTORII...”

W poniedziałek 14 grudnia 2015 roku w Sali Błękitnej w Narodowym Muzeum Historii Mołdawii odbyła się prezentacja książki „Polacy w Mołdawii. Historia i współczesność” – zbioru dwudziestu dwóch artykułów polskich i mołdawskich autorów.

Książka, wydana pod redakcją naukową doc. dr Lilii Zabołotnej i współfinansowana z funduszy polonijnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, stanowi wspólne przedsięwzięcie Ambasady Polskiej w Kiszyniowie, Instytutu Historii Mołdawskiej Akademii Nauk, Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk i Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Inspiracją do jej powstania był projekt Stowarzyszenia „Liga Polskich Kobiet”, złożony w Ambasadzie w październiku 2014 roku i zatwierdzony do realizacji przez Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą MSZ.

Na uroczystej prezentacji w Narodowym Muzeum Historii Mołdawii byli obecni ambasadorowie Polski i Węgier, przedstawiciele ambasady polskiej, przedstawiciele Ministerstwa Kultury Mołdawii, autorzy artykułów prezentowanej książki, liczne grono mołdawskich naukowców i pracowników muzeów, studenci mołdawskich uczelni oraz przedstawiciele Polonii kiszyniowskiej. Spotkanie zaszczycił swoją obecnością biskup Rzymsko-Katolicki Kiszyniowa JE Anton Coșa.

Prezentację zainaugurował Ambasador RP Artur Michalski, podkreślając wagę tego zbioru dokumentów, która jego zdaniem jest „nie do przecenienia”. Zaznaczył, że wydanie książki jest dążeniem do przywrócenia w pamięci nie tylko przeszłości, ale historycznej prawdy oraz porównywania jej ze współczesnymi realiami. „Bardzo ważnym jest, aby Polacy mieszkający w Republice Mołdawii nie zapomnieli o swoich korzeniach, o swojej historycznej ojczyźnie” – powiedział A. Michalski.

Książka „Polacy w Mołdawii” nie tylko popularyzuje historię Polaków w Mołdawii, ukazuje ich etnokulturową i narodową specyfikę, ale również łączy potencjał naukowy mołdawskich, rumuńskich i polskich naukowców, pracujących w danym temacie.

W NUMERZE:

- Wydarzenia 2
  Prezentacja książki „Polacy w Mołdawii. Historia i współczesność”
- Aktualności 6
- Informacja 11
- Poznając Polskę 12
- Na drodze partnerstwa 13
- Polskie ścieżki 14
  Odkrywając historię Ojczyzny
- Uczymy się polskiego 15
- Tradycje polskie 16
  Wigilia Bożego Narodzenia
- Encyklopedia JUTRZENKI 18
- Ciekawostki 18
- Chwila poezji 19
- Polskie ślady w Mołdawii 20
  Wieś Styrcza
- Listy i opinie czytelników 26
- Klub Mądrej Sówki 26
- Konkurs 27
  Zapraszamy do Mołdawii
- Z pamiętnika studenta 28
- Smacznego! 29
- Książki 30
- Galeria JUTRZENKI 31
  „Bitwa Warszawska 1920"

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych ogłoszeń i reklam. Opinie wyrażone przez czytelników nie zawsze są zgodne z opinią redakcji.

Projekt jest finansowany ze środków przyznanych z funduszy polonijnych Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą na wniosek Ambasady RP w Kiszyniowie

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Kiszyniowie

„POLONEZII ÎN MOLDOVA. ISTORIE ȘI CONTEMPORANEITATE”

Luni, 14 decembrie 2015 la Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei a avut loc lansarea volumului: „Polonezii în Moldova. Istorie şi contemporanietate. Culegere de studii şi documente” (Chişinău – Poznań – Warszawa, 2015, 368 p.). Coordonatorii volumulului: conf. dr. Lilia Zabolotnaia (Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei, Academia de Ştiinţe a Moldovei); prof., dr. hab. Ilona Czamańska (Facultatea de Istorie a Universităţii „Adam Mickiewicz” din Poznań, Preşedintele Comisiei de Balcanistică a AŞ din Polonia, redactor-şef al revistei internaţionale „Balcanica Posnaniensia”).

În cadrul evenimentului au participat peste 80 de persoane din diferite instituții: Ministerul Culturii Republicii Moldova, USM, UPSM, Institutul Patrimoniului Cultural şi Institutul de Istorie din cadrul Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, autorii volumului, reprezentanţii comunităţii poloneze din Moldova, reprezentanţii redacţiei revistei „Jutrzenka”, a bibliotecii municipale „Adam Miţkevici”, scriitori, studenţi. Manifestarea a fost moderată de doctorul habilitat, profesorul Eugen Sava, Directorul Muzeului Naţional de Istorie a Moldovei.

La manifestarea de lansare a volumului au luat cuvântul: Excelența Sa, Artur Michalski, ambasadorul Republicii Polonia în Republica Moldova; Gheorghe Postică, vice Ministrul Culturii al Republicii Moldova; doctorul habilitat, profesorul universitar Victor Ţvircun, academician – coordonator al Secției Științe Umaniste şi Arte a AȘM, Excelența Sa, Anton Coşa, episcopul Bisericii Romano-Catolice de Chișinău; Excelența Sa, Mátyás Szilágyi, ambasadorul Ungariei în Republica Moldova; doctorul habilitat, prof. Anatol Petrencu, USM; doctorul conf. Ion Gumenîi, decanul Facultăţii de Istorie, USM; Vera Petuhova, director adjunct Biroului Relaţii Interetnice; Valerina Martin, președinta asociației Obștești „Liga Femeilor Poloneze din Moldova”.

În cadrul alocuțiunilor au fost discutate studiile referitoare la istoria polonezilor în Moldova şi relaţiile seculare moldo-poloneze, despre personalităţi marcante de origine poloneză, cu privire la activitatea organizaţiilor obşteşti ale polonezilor din Moldova. În mod special a fost menţionată şi subliniată valoarea ştiinţifică a volumului în istoriografia naţională şi internaţională.

Dr. Lilia Zabolotnaia a remarcat că este a treia ediţie publicată cu suportul financiar al Ambasadei Republicii Polone în Republica Moldova. Însă, importanţă acestui volum este deosibită, deoarece a fost elaborat în baza unui proiect științific cu acelaşi titlu. Pentru prima data, în vederea realizării acestui deziderat, în procesul de lucru a fost atras un

■ **Lansarea volumului în Muzeul Naţional de Istorie din Moldova. Preşedintele Asociaţiei Obşteşti „Liga Femeilor Poloneze din Republica Moldova” V. Martin mulţămeşte donatorii şi participanţii la proiect / Fot. Lew Tartyżski**

potenţial ştiinţific important din mediile academice şi universitare din Republica Moldova şi Polonia: Institutul Patrimoniului Cultural şi Institutul de Istorie al AŞM, MNIM, USM, Universitatea „Adam Miţkevici" din Poznani, Universitățile din Katoviţe şi Cracovia, Institutul de Slavistică a Academiei de Ştiinţe din Polonia etc.

Culegerea însumează 22 de articole şi este structurată în 3 compartimente. În volum sunt abordate probleme ale istoriei comunităţii polonezilor în Moldova începând cu Evul mediu și până în perioada contemporană. Volumul cuprinde o gamă variată de studii din diverse domenii: arheologie medievală, numismatică, arhitectură, artă, istorie-socială și dinastică, politică, militară, viaţa spirituală şi istoria unor personalităţi aparte etc. Studiul este publicat în trei limbi: română, polonă şi rusă, fiecare articol fiind însoţit de câte 4 rezumate.

Demersul ştiinţific al volumului demonstrează importanţa polonezilor în istoria Moldovei, aportul lor în dezvoltarea şi prosperarea acestei ţări,reflectă impactul relaţiilor de secole dintre Polonia şi Moldova pentru istoria contemporană.

Culegerea este adresată istoricilor, politicienilor, diplomaţilor, tineretului studios şi tuturor celor care sunt interesaţi şi pasionaţi de istorie.

Apariţia culegerii de studii şi documente „Polonezii în Moldova. Istorie şi contemporaneitate" a fost posibilă datorită ideii înaintate de către conf. dr. Lilia Zabolotnaia şi prof. dr. hab. Ilona Czamanska, care au fost coordonatorii ştiinţifici ai acestui volum. Selectarea articolelor, sistematizarea şi aranjarea lor în aşa mod ca ele să reprezinte o consecutivitate logică, coordonările cu autorii şi editura sunt numai o parte din atribuţii, care le-au îndeplinit coordonatorii ştiinţifici ai acestui volum. Toată perioada de la desfăşurarea proiectului şi pînă la lansarea volumului, a fost primit un suport esenţial din partea Ambasadei Republicii Polonia, în mod special de Excelența Sa, Artur Michalski, ambasadorul Republicii Polonia în Republica Moldova şi doamna Anna Stankiewicz – referent al secţiei consulare, responsabil de problemele diasporei poloneze, care a efectuat redactarea şi traducerea acestui volum în limba polonă împreună cu Kamila Kwiatkowska, profesoară de limbă polonă la USM, prin mîinile lor lor au trecut toate 368 de pagini ale culegerii.

Proiectul de editare a volumului, „Polonezii în Moldova. Istorie şi contemporanitate" a fost înaintat de Asociaţia Obştească „Liga Femeilor Poloneze" şi finanţat de Ministerul de Externe al Republicii Polonia.

Sincere felicitări şi mulţămiri tuturor, care au contribuit la apariţia acestui studiu important, a fost făcut încă un pas spre o mai bună cunoaştere a istoriei comunităţii poloneze din Republica Moldova, sperăm că vor urma şi următorii paşi.

Valerina Martin
Preşedintele Asociaţiei Obşteşti
„Liga Femeilor Poloneze din Republica Moldova"

„Astăzi, când între Polonia şi Moldova se află Ucraina, uităm adesea că, începând de la înfiinţarea Principatului independent Moldova în anul 1359, ţările noastre erau învecinate şi le unea (uneori le despărţea, să recunoaştem...) frontiera comună polono-moldovenească destul de lungă, sub rezerva ajustărilor la momentul respectiv, care se întindea – pe scurt vorbind – de-a lungul Ceremuşului până la confluenţa acestuia cu Prutul şi pe Nistru alipindu-se (din anul 1569) de tumultuosul lagorlâc. Odată a fost frontieră între prieteni, care umăr la umăr opuneau rezistenţă expansiunii otomane, altădată între duşmani (nu întâmplător, deşi, din fericire, cu exagerare, după înfrângerea poloneză de la Codrii Cosminului în anul 1497 a fost plăsmuită zicala spusă multă vreme, cum că „pentru Regele Ioan Albert şleahta a pierit", şi după victoria polonezilor de la Obertin în 1531 copiii moldoveni ar fi fost înfricoşaţi cu hatmanul Tarnowski). Ca orice frontieră, odată acest pământ înflorea, rodind recolte abundente pe cernoziomuri fertile, alteori ardea stropit cu sânge frăţesc, dar timp de secole Moldova a fost pentru polonezi o ţară şi geografic, şi cultural aproape, iar mulţumită numeroaselor căsătorii polono-moldave – şi o glie foarte aproape inimii.

Cu Principatul Moldovei suveran, iar mai apoi Moldova ca vasal turcesc sau parte a Imperiului Otoman, mai mult de patru secole au mărginit voievodatele poloneze Rus, Podole şi Braclaw. Capăt acestei vecinătăţi au pus cotropirile, atunci când în anul 1793 cele mai îndepărtate terenuri din sudestul Statului Polono-Lituanian au fost pierdute în favoarea Rusiei. De atunci treptat a început să se estompeze memoria despre istoria comună polono-moldovenească, despre prieteni şi trădări, despre alianţele reversibile, dar şi despre porturile comune Chilia şi Cetatea Albă, despre închinările vasale şi frăţia de arme."

Artur Michalski
Ambasadorul Republicii Polone
în Republica Moldova
extras din prefaţă la volum „Polonezii în Moldova. Istorie şi contemporaneitate"

WARSZTATY METODYCZNE W KISZYNIOWIE

■ Wykład prof. Jana Mazura w CJKP Uniwersytetu Mołdawskiego w Kiszyniowie

W dniach 16-18 października 2015 r. w Centrum Języka i Kultury Polskiej Państwowego Uniwersytetu Mołdawskiego w Kiszyniowie odbyły się *Warsztaty metodyczne dla nauczycieli, animatorów kultury i działaczy polonijnych w Mołdawii.*

Projekt został zrealizowany przy współpracy Centrum Języka i Kultury Polskiej Państwowego Uniwersytetu Mołdawskiego w Kiszyniowie (CJKP PUM), Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii" oraz Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (CJKP UMCS)*.

Głównym celem realizacji projektu było udzielenie wsparcia merytorycznego nauczycielom polonijnym, a także działaczom i animatorom kultury środowisk polonijnych w zakresie metodyki nauczania języka polskiego jako obcego oraz kształcenia kulturowego. Zajęcia przeprowadzili doświadczeni pracownicy naukowo-dydaktyczni CJKP UMCS: prof. dr hab. Jan Mazur, dr hab. Anna Dunin-Dudkowska oraz dr Bartłomiej Maliszewski.

W trakcie trzydniowych warsztatów prof. Jan Mazur wygłosił wykłady na temat sytuacji Polonii oraz języka polskiego w świecie, certyfikacji znajomości języka polskiego oraz tendencji rozwojowych we współczesnej polszczyźnie. Dr hab. Anna Dunin-Dudkowska i dr Bartłomiej Maliszewski zapoznali słuchaczy z metodami i technikami kształcenia poszczególnych sprawności językowych (słuchania, mówienia, czytania, pisania i gramatyki) oraz sposobami przekazywania wiedzy o kulturze i historii Polski. Uczestnicy warsztatów mieli także okazję zapoznać się z podręcznikami i pomocami naukowymi wykorzystywanymi na lekcjach języka polskiego.

W programie kursu znalazły się również zajęcia na temat projektów polonijnych oraz możliwości uzyskania dofinansowania na ich realizację. Swoją wiedzą i doświadczeniem w tym zakresie podzieliła się z mołdawskimi działaczami mgr Kamila Kwiatkowska. W pierwszej części słuchacze zapoznali się z najważniejszymi zasadami pisania i składania wniosków oraz jako przykład szczegółowo przeanalizowali projekt warsztatów metodycznych, w których uczestniczyli. W drugiej, praktycznej części wspólnie opracowali przykładowy projekt, a jako pracę domową otrzymali zadanie napisania własnych projektów, które po wcześniejszym sprawdzeniu przez prowadzącą zajęcia zostaną złożone do Ambasady RP w Kiszyniowie.

Uczestnicy warsztatów wykazywali żywe zainteresowanie prezentowaną tematyką, a w końcowej ankiecie oceniającej kurs zapewnili, że zajęcia spełniły ich oczekiwania, przyczyniając się jednocześnie do podniesienia ich własnych kompetencji i umiejętności, które będę wykorzystywać w pracy na rzecz środowiska Polonijnego w Mołdawii. Słuchacze wymienili także tematy, które według nich powinny zostać poruszone w trakcie, planowanej na wrzesień, drugiej edycji warsztatów.

Projekt został sfinansowany ze środków Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą zdobytych za pośrednictwem Ambasady RP w Kiszyniowie. Organizatorką warsztatów była mgr Kamila Kwiatkowska – absolwentka UMCS i obecna lektorka języka polskiego na Państwowym Uniwersytecie Mołdawskim w Kiszyniowie.

Kamila Kwiatkowska

*** Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS w Lublinie** jest jednym z wiodących ośrodków w Polsce. Od ponad 20 lat zajmuje się kształceniem w zakresie języka i kultury polskiej osób mieszkających poza granicami Polski, opracowywaniem i wydawaniem publikacji naukowych oraz podręczników, a także prowadzeniem badań naukowych nad językiem i kulturą polską.

„ZAPAL ZNICZ PAMIĘCI”

W dniu 18 października 2015 roku w Polsce, już po raz siódmy, odbyła się zainicjowana przez Radio Merkury akcja społeczna „Zapal znicz pamięci”. Również w Komracie na zajęciach języka polskiego w Stowarzyszeniu Polaków Gagauzji i w Liceum im. M. Eminescu zapłonęły świece.

Akcja „Zapal znicz pamięci” odbywa się w Wielkopolsce w miejscach pamięci narodowej związanych z II wojną światową, odnalezionych przez uczestników. Ma ona na celu przywrócenie pamięci bohaterów, ginących w publicznych egzekucjach, więzieniach, obozach na zachodnich kresach II Rzeczypospolitej za uparte podtrzymywanie polskości, za aktywność społeczną, za patriotyzm. Celem akcji jest też przypomnienie o warunkach okupacyjnych na ziemiach wcielonych do III Rzeszy.

Organizatorzy akcji przypominają, że zanim był Katyń i Akcja AB – była operacja Tannenberg i eksterminacja polskich elit na ziemiach wcielonych do III Rzeszy. Tylko do końca 1939 roku Niemcy zamordowali tu 40 tysięcy polskich obywateli, wprowadzając znacznie większy terror niż na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Na tych ziemiach od pierwszego dnia agresji niemieckiej egzekucje były codziennym doświadczeniem Polaków.

Agnieszka Mikulec, nauczycielka języka polskiego, pracująca w Komracie, zaproponowała swoim uczniom udział w akcji „Zapal znicz pamięci”. Wszyscy zgromadzili się wokół plakatu i zapali świece, upamiętniając pomordowanych w 1939 roku Polaków.

– Moi uczniowie wcześniej nie wiedzieli, o co chodzi, ale teraz ziarenko zostało zasiane – powiedziała Agnieszka Mikulec. – Myślę, że jest to początek do działań w przyszłości.

Następstwem tej akcji była audycja w Radiu Merkury Poznań, w której wystąpili: Ludmiła Wolewicz – prezes Stowarzyszenia Polaków Gagauzji, Agnieszka Mikulec – nauczycielka języka polskiego w Komracie oraz jej uczniowie: Lina Manolowa, Julia Radowa, Dymitr Kara.

(mc)

SUKCES POLAKÓW BUDŻAKA

Prawie wszystkim uroczystościom w Gagauzji towarzyszą występy znakomitego młodzieżowego zespołu tanecznego „Polacy Budżaka", który powstał w 2005 roku. Ma on na swoim koncie wiele sukcesów odniesionych w różnych konkursach i festiwalach zarówno w Mołdawii, jak i w Polsce.

29 października 2015 roku w Komrackim Domu Kultury odbył się konkurs „Terytorium tańca". Wzięło w nim udział osiem zespołów z rejonu komrackiego i taraklijskiego. Wszystkie grupy miały zaprezentować po jednym tańcu w dwóch kategoriach: taniec narodowy wybranego kraju i taniec dowolny.

Zespół „Polacy Budżaka" był jednym z uczestników, zaprezentował on krakowiaka i chicagowską polkę. Widzowie zachwycili się pięknymi strojami i profesjonalnym wykonaniem. Szczególnie spodobała się chicagowska polka, po której zespół zebrał gromkie brawa. Niezależne jury przyznało „Polakom Budżaka" trzecie miejsce. W nagrodę dostali dyplom i 1800 lejów. Członkowie zespołu, po wspólnej naradzie, doszli do wniosku, że pieniądze zostaną wydane na uszycie trzech par obuwia tanecznego.

Po konkursie członkowie zespołu „Polacy Budżaka" serdecznie podziękowali swojej choreografce Marinie Wolewicz-Garczu za przygotowanie ich do występu.

Podziękowania należą się również Urzędowi Miasta Komrat, na czele z burmistrzem Siergiejem Anastasowem, który sponsorował przedsięwzięcie oraz pracownikom Komrackiego Domu Kultury, na czele z dyrektorem Mariną Jamandi. Organizacja konkursu stała się pretekstem do stworzenia znakomitego widowiska, będącego świętem tańca.

13 listopada 2015 roku w Komrackim Domu Kultury odbyła się prezentacja grup tanecznych w celu nadania tytułu „Wzorowy zespół". Wzięło w niej udział 38 zespołów z miejscowości: Komrat, Vulcănești, Taraclia i Ceadîr Lunga.

Zespół tańca polskiego „Polacy Budżaka" po raz drugi uzyskał rekomendację komisji konkursowej, a tym samym doceniono pracę choreografa. W ramach konkursu „Polacy Budżaka" zaprezentowali tańce: biłgorajski, bułgarski i krakowiak.

Zarówno członkowie zespołu, jak i jego opiekun mogli być dumni z występu. Znakomita prezentacja „Polaków Budżaka" zasłużyła na miano „Wzorowego zespołu".

źródło: http://moland.info/
zdjęcie z archiwum Stowarzyszenia Polaków Gagauzji

■ Zespół tańca polskiego „Polacy Budżaka" po raz drugi uzyskał miano „Wzorowego zespołu Republiki Mołdawii"

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSÓW im. Jana Matejki i im. Ignacego Paderewskiego

12 listopada 2015 roku w Filharmonii Narodowej im. Sergei Lunchevici z wielkim rozmachem odbyło się uroczyste wręczenie nagród w dwóch prestiżowych konkursach organizowanych już po raz trzeci przez Ambasadę RP w Kiszyniowie – konkursie malarskim im. Jana Alojzego Matejki i pianistycznym im. Ignacego Jana Paderewskiego.

Oprócz Ambasady współorganizatorami obu przedsięwzięć były Ministerstwo Kultury RM, Filharmonia Narodowa RM oraz Zen-Club-Moldova, którego prezes Ghenadie Topolnicki był pomysłodawcą i inicjatorem całego wydarzenia począwszy od I edycji w 2013 roku.

W konkursie dla młodych artystów-plastyków wzięli udział uczniowie i studenci uczący się w tak znakomitych szkołach i uczelniach, jak Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă", Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală" i Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru". Do konkursu zgłoszonych zostało kilkadziesiąt prac, nie tylko w różnych technikach malarskich (oleje, akwarele, tempery, malarstwo na szkle) i graficznych, lecz również batiki, gobeliny i – po raz pierwszy – rzeźby. Liczba prac, a przede wszystkim ich wysoki poziom artystyczny, pomysłowość młodych twórców, feeria barw, rozmaitość technik, faktur, a także przesłań poszczególnych dzieł i autorskich nastrojów – wszystko to oszołomiło zgromadzoną licznie we foyer Filharmonii publiczność, zgodnie wyrażającą uznanie dla młodych artystów i ich talentów.

Z foyer wszyscy obecni przeszli do Sali Małej (tylko z nazwy – nie jest mała – pomieściła ponad 200 osób, choć pękała w szwach, trzeba było dostawiać dodatkowe krzesła), gdzie odbył się koncert laureatów konkursu pianistycznego połączony z wręczeniem nagród uczestnikom obu konkursów.

Olbrzymią sympatię publiczności wzbudziły najmłodsze uczestniczki konkursu (nagrody za debiut), a prawdziwy podziw – zdobywczyni I miejsca w kategorii dzieci z klas I-V (21 uczestników) Elizaveta Coroli. Jej Fantazja-Impromptu cis-moll op. 66 urzekała dojrzałą wirtuozerią, delikatnością i poetyckim wdziękiem, radością dzielenia się pięknem rozpiętej na szerokich łukach zwiewnej melodii. Kto wie, może mieliśmy przed sobą przyszłą zwycięzczynię Konkursu Chopinowskiego… Bo o młodziutkiej Elizavecie z pewnością usłyszymy.

W grupie starszej, obejmującej młodzież z klas VIII-XII (7 osób) wyróżniali się naprawdę wszyscy. Surowe jury, złożone z najlepszych nauczycieli, przy tym czynnych pianistów (z Academii de Muzică, Teatru şi Arte Plastice, Liceul Ciprian Porumbescu, Liceul Serghei Rahmaninov oraz Dyrektor Filharmonii Svetlana Bivol, gospodyni koncertu) I miejsce przyznało uczniowi IX klasy z Liceum im. Porumbescu Lucianowi Podoleanowi, który brawurowo wykonał m. in. „Toccatę" Grażyny Bacewiczówny, a znakomicie – Etiudę Ges-dur op. 10 nr 5 Fryderyka Chopina. Wybór był bardzo trudny, bo etiudy Chopina z werwą i wdziękiem wykonały także Nina Rotaru (II miejsce), Nicoleta Sîrbu i Corina Lupaşco (III miejsce ex aequo), podobnie jak nagrodzeni za możliwości i potencjał artystyczny Valeria Ciubotaru i Victor Grigorenco.

Dodać należy, że oba konkursy stanowią znakomitą promocję polskiej kultury i zdobyły sobie w Mołdawii dużą renomę. Bezpośrednio po ogłoszeniu wyników III edycji, do Ambasady zaczęli zgłaszać się kolejni chętni, by wziąć udział w konkursie malarskim, i choć proponowane przez nich prace nie przypominają swoim charakterem malarstwa historycznego Matejki, to nazwisko i twórczość patrona konkursu stały się w Mołdawii znane.

Koncert pianistyczny, w którym dzieci z młodszej grypy wykonywały dwa utwory, w tym obowiązkowo jeden kompozytorów polskich, a młodzi artyści ze starszej grupy – trzy, w tym dwa polskie (oprócz Chopina – Moniuszko, Moszkowski, Szeligowski, Bacewiczówna, Lutosławski, a także melodie i tańce ludowe) w jeszcze większym stopniu rozsławił polską muzykę. Sądząc po pasji i radości, z jaką młodzi wirtuozi wykonywali utwory muzyki polskiej, można być pewnym, że w ich rozwoju artystycznym będzie im ona zawsze towarzyszyć, a emocji związanych z zorganizowanym przez Ambasadę na progu ich artystycznej drogi konkursem z pewnością nie zapomną.

Po zakończeniu koncertu laureatów wśród publiczności słychać było słowa: jaka szkoda, że na następny konkurs będziemy musieli czekać cały rok…

Naprawdę, nic dodać, nić ująć!

Anna Stankiewicz, Kiszyniów

ПОЛЬСКИЕ АНДЖЕЙКИ

Волшебство, магия и предсказание будущего – так можно описать ночь с 29 на 30 ноября, ведь именно тогда в Польше празднуют Анджейки. Традиции Анджеек очень древние, но этот вечер не считается серьезным праздником, скорее это повод повеселиться. Участники кишиневского клуба «Здравствуй, Польша!» решили узнать побольше об обычаях, связанных с днем Святого Анджея.

Самой распространенной традицией было и остается использование в гадании воды и свечей.

Через ушко амбарного ключа в воду наливают растопленный воск от свечи и пытаются в полученной фигурке разглядеть черты лица или контуры фигуры будущего жениха.

По традиции Святой Анджей приоткрывает завесу тайны для всех, кто хочет знать, какое будущее их ждет, а значит Анджейки – это вечер гаданий. Анджейки до сих пор очень популярны в Польше – в клубах и барах обычно проходят тематические вечеринки, проводятся необычные конкурсы.

Об истории возникновения этого праздника и о том, как выглядят Анджейки сейчас, мы узнали на очередной встрече клуба «Здравствуй, Польша!», которая была организована в Кишиневе в канун дня Святого Анджея. И, конечно же, все приняли участие в гаданиях.

Проект «Здравствуй, Польша!» очень популярен среди членов общества «Польская весна в Молдавии» и приглашаемых на эти встречи гостей, ведь здесь можно не только узнать о традициях и обычаях, о разных городах Польши, но и познакомиться с национальной польской кухней, приняв непосредственное участие в приготовлении блюд.

В этот раз под руководством незаменимой кулинарки пани Иоанны Мышчинской мы приготовили несколько праздничных блюд, которые увенчал пунш – чудесный напиток, пришедшийся по вкусу абсолютно всем!

Виктория Круликовска, Кишинев

DYKTANDO W MOŁDAWII

Pierwsze polonijne Dyktando w Mołdawii odbyło się w Liceum im. M. Gogola w Kiszyniowie. Udział w nim wzięło 48 osób.

Dyktando organizowane było przez Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii" przy pomocy nauczycieli języka polskiego z Liceum im. M. Gogola. Projekt ten odbył się dzięki pomocy finansowej Ambasady RP w Kiszyniowie.

Dyktando było oceniane według kryteriów gramatycznych i ortograficznych. Komisja wyłoniła następujących laureatów:

Część ortograficzna

I miejsce – Włodzimierz Żurawski
II miejsce – Marita Rogowa i Irina Kontiuch
III miejsce – Margarita Ababij i Sofia Azmanowa

Część gramatyczna

I miejsce – Kiryłł Statkiewicz, Marita Rogowa i Włodzimierz Żurawski
II miejsce – Anastazja Țurcan
III miejsce – Irina Kontiuch

Pomysłodawczynią Ogólnopolskiego DYKTANDA była śp. Krystyna Bochenek, dziennikarka Radia Katowice, Senator RP i Wicemarszałek Senatu RP VII kadencji, która zginęła w katastrofie samolotu prezydenckiego w Smoleńsku 10 kwietnia 2010 r.

INFORMACJA

NOWA STRONA INTERNETOWA POLONII MOŁDAWSKIEJ

W ramach projektu ambasady RP w Kiszyniowie powstała i funkcjonuje strona internetowa poświęcona Polonii mieszkającej w Mołdawii.

„Mam nadzieję, że strona ta przybliży Państwu nieco życie tej polskiej historycznej społeczności, a może będzie źródłem inspiracji do nawiązania bliższych relacji i przyczyni się do wzrostu poczucia przynależności wszystkich Polaków, niezależnie od miejsca ich zamieszkania, do jednej wspólnoty, której z pewnością ciekawą, choć stosunkowo niewielką cząstkę stanowią Polacy mołdawscy"– napisał ambasador RP Artur Michalski na nowo powstałej stronie.

www.polacy.md

Pod tym adresem znajdziecie Państwo informacje o organizacjach polonijnych, które działają w największych skupiskach polskiej diaspory, informacje dotyczące nauki języka polskiego w całym kraju, nowości z Biblioteki Polskiej im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie, aktualne propozycje studiowania w Polsce, galerię zdjęć najciekawszych miejsc w Mołdawii i inne.

Autorzy zapraszają wszystkich do tworzenia tej strony, która tylko dzięki Państwa zaangażowaniu może stać się autentycznym miejscem spotkania mołdawskich Polaków ze sobą i z Polakami z całego świata.

SZKOŁA LETNIA JĘZYKA POLSKIEGO I KULTURY POLSKIEJ W WARSZAWIE

W sierpniu 2015 roku na Uniwersytecie Humanistycznospołecznym (Uniwersytet SWPS) w Warszawie była realizowana trzytygodniowa Szkoła Letnia dla studentów-obcokrajowców, w której uczestniczyła autorka tego artykułu, fakultatywnie ucząca się języka polskiego na Wolnym Międzynarodowym Uniwersytecie w Mołdawii (ULIM).

Szkoła letnia to program skierowany do studentów uczelni zagranicznych, umożliwiający poza uczestnictwem w zajęciach dydaktycznych poznanie miasta, kultury, zawarcie nowych znajomości z uczestnikami z różnych stron świata. Udział w szkole letniej w sierpniu 2015 roku wzięło 35 osób. W większości byli to studenci z Rosji i Ukrainy, ale również z innych krajów wschodnich. Zajęcia języka polskiego były prowadzone na wszystkich poziomach zaawansowania – od A1 do C2. Organizatorzy zapewnili bezpłatne zakwaterowanie i wyżywienie. Mieszkaliśmy w trzypiętrowym budynku, położonym w elitarnej dzielnicy Warszawy – na Pradze.

Każdy dzień powszedni miał następujący program: 10:00–12:15 – lektorat, 13:15–16:30 – warsztaty. W pierwszym dniu zostaliśmy podzieleni na grupy językowe na podstawie naszych umiejętności. W Mołdawii uczyłam się na lektoracie języka polskiego na ULIMie na poziomie A1, w Polsce byłam przydzielona do grupy B1, ale po przejściu testu ustnego zaczęłam uczyć się w grupie B2. Dla mnie to było wyzwaniem. Nie żałuję ani chwili, ponieważ było ciekawiej, niż w grupie niższego poziomu.

Mieliśmy warsztaty międzykulturowe, na których poznaliśmy muzykę i tańce polskie, zajęcia językowe i wykłady z historii Polski. Bardzo spodobał mi się wykład o sztuce współczesnej. Chociaż już miałam wiedzę o twórczości plakacisty Jana Młodożenieckiego i malarza Zdzisława Beksińskiego, z ciekawością dowiedziałam się czegoś nowego o tych polskich artystach.

Program edukacji kulturalnej był bardzo interesujący: odwiedziliśmy Centrum Nauki Kopernik, Muzeum Historii Żydów Polskich, Muzeum Dom Rodzinny Jana Pawła II, Ogród Saski i wiele innych miejsc.

To nie był mój pierwszy przyjazd do Warszawy, ale uczestnictwo w szkole letniej dało mi możliwość spojrzenia na miasto z innej perspektywy i przekonało mnie, że stolica Polski to idealne miejsce do wspólnego odkrywania kultury i historii kraju.

Warszawa to nie tylko turyści na Starówce, tłumy ludzi w centrum handlowym lub w kawiarenkach. To też miasto, które ma bardzo różne dzielnice ze swoją własną historią. To miasto młodych, niestandardowo myślących ludzi, miasto niespiesznie spacerujących uliczkami starszych osób, miasto dzieci, karmiących gołębie przy fontannach... Wrażenia ze spotkania z Warszawą nie opuszczały mnie przez długi czas.

Na koniec chciałabym wyrazić wdzięczność lektorowi na kiszyniowskiej uczelni ULIM Jarosławowi Kurpowi. Dzięki zajęciom w grupie pana Jarosława miałam możliwość studiowania w letniej szkole. Bardzo się cieszę, że trzy tygodnie w Warszawie, poświęcone intensywnemu treningowi w nauce języka polskiego, podarowały mi spotkanie ze wspaniałymi nauczycielami i nowymi przyjaciółmi w niepowtarzalnej atmosferze tego miasta.

Tatiana Mironic, Kiszyniów

SZKOLENIA Z ZAKRESU POZYSKIWANIA FUNDUSZY UNII EUROPEJSKIEJ

W listopadzie 2015 r. w Bielcach odbyły się szkolenia, organizowane przez Fundację TERRA HUMANA z Warszawy oraz organizację partnerską „MOŞTENITORII" z Bielc w ramach projektu „Profesjonalizacja zarządzania operacyjnego – wdrożenie nowoczesnych metod pozyskiwania funduszy dla realizacji strategii rejonowych 6 rejonów Mołdawii".

Celem projektu jest podniesienie poziomu profesjonalizmu kadr administracji rejonowych w Mołdawii w absorpcji środków z funduszy zewnętrznych, w tym europejskich, oraz wdrożenie umiejętności wykorzystywania nowoczesnych narzędzi planowania działań inwestycyjnych w aspekcie aplikowania o fundusze zewnętrzne i rozliczania tych funduszy. Projekt finansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

– To jest jedno z 5 szkoleń, które realizujemy w ramach projektu, mającego za zadanie przygotować administracje 6 mołdawskich rejonów – Edineți, Florești, Căușeni, Cimișlia, Ștefan Vodă, Glodeni – do aplikowania po środki z Unii Europejskiej – powiedział „Jutrzence" Tomasz Bartnicki, główny moderator i konsultant Fundacji Terra Humana.

Szkolenie obejmuje przygotowanie studium wykonalności i wniosku o dofinansowanie dla projektów planowanych do realizacji na terytorium wymienionych 6 rejonów oraz kurs z programu Excel. Studium wykonalności jest jednym z najważniejszych elementów, obowiązujących w UE, który uzasadnia realizację projektu inwestycyjnego z różnych aspektów: społeczno-gospodarczy, finansowy, techniczny, środowiskowy i inne. Jest to podstawa do przekonania grantodawcy o tym, że projekt jest warty realizacji i wsparcia finansowego. Od wykonania takiego dokumentu zazwyczaj zależy sukces w aplikowaniu o zewnętrzne źródła finansowania.

– Bardzo nam imponują doświadczenia i profesjonalizm Polaków w tej dziedzinie – podkreślił Nicolae Moscalu, prezes organizacji społecznej „Moştenitorii", z którą fundacja Terra Humana współpracuje od 2005 roku. – Skuteczność projektu, realizowanego przez Polskę, jest naprawdę ogromna, ponieważ zdobywamy nie tylko wiedzę teoretyczną, ale również nawyki praktyczne.

Z kolei Tomasz Bartnicki zaznaczył, że Mołdawia szybko zmienia się na lepsze i życzył jej mieszkańcom konsekwencji w wybranym kierunku. „Droga Polski do Unii Europejskiej była dość długa, trwała w sumie 10 lat, ale dzięki tej konsekwencji w końcu znaleźliśmy się w tym miejscu, w którym chcieliśmy się znaleźć. Myślę, że większość Polaków nie narzeka na to, że jesteśmy w UE. Polska bardzo przez te lata zmieniła się, słyszymy to od ludzi, którzy dawno nie byli w kraju i, przyjeżdżając, są bardzo zaskoczeni, jak daleko poszliśmy naprzód. I tego Mołdawianom życzymy!" – powiedział T. Bartnicki.

8 grudnia br. 18 przedstawicieli administracji samorządowych sześciu rejonów Mołdawii odwiedziło Podkarpackie Województwo w Polsce. Delegacja z Mołdawii miała możliwość spotkania się z przedstawicielami władz samorządowych i mieszkańcami gminy Brzozów, Zagórz, Dydnia, Dynów. Goście zapoznali się z projektami, realizowanymi w ubiegłych latach na terenie Podkarpacia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Szczególnie ważnym było spotkanie z przedstawicielem Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie, podczas którego goście z Mołdawii zapoznali się z doświadczeniami polskiej samorządności oraz nawiązali kontakty do współpracy. Wizyta ta była podsumowaniem cyklu seminariów i szkoleń oraz międzynarodową wymianą doświadczeń.

ODKRYWAJĄC HISTORIĘ OJCZYZNY

Rodzina mojej mamy wywodzi się ze wsi Raszków, znajdującej się na północy Naddniestrza, państwa autonomicznego i nieuznanego na arenie międzynarodowej. Raszków obecnie wieś, a dawniej – miasto wielokulturowe z piękną i bogatą historią, w którym mieszkali ludzie różnych narodowości: Ukraińcy, Rumuni, Rusini, Żydzi, Rosjanie, Mołdawianie, Bułgarzy, Romowie oraz Polacy. Większość z tych grup etnicznych pozostawiła po sobie świadectwo, historię i kulturę.

Mój ojciec Iwan Cech ukończył wyższą szkołę policyjną w Tyraspolu. Podczas studiów poznał moją mamę – Tatianę Krzyżanowską, która studiowała pedagogikę. Rodzice szybko wzięli ślub i zamieszkali w Raszkowie.

Urodziłam się w 1997 roku w Raszkowie. Darzono mnie ogromną miłością. Niestety, trzy miesiące po moich urodzinach w wypadku samochodowym zginął mój tata. Mama została sama ze mną na rękach. Musiała zadbać o utrzymanie, zarabiając na życie ciężką pracą.

Jednak po dwóch latach Pan Bóg posłał jej drugiego męża. Aleksander stał się nie tylko moim drugim ojcem, ale i najważniejszą osobą w moim życiu. Zawsze mogłam na niego liczyć. Rok 2003 okazał się szczególnie ważnym dla naszej rodziny. Moja mama urodziła drugą córkę – moją siostrę Daszę.

Jesienią tego samego roku poszłam do szkoły. Rodzice nieustannie dbali o mój rozwój intelektualny. Uczęszczałam też do szkoły muzycznej, uczyłam się grać na fortepianie. W tym czasie bardzo ważną rolę w moim rozwoju, szczególnie duchowym, odegrała moja Ciocia Natalia[1], z którą lubiłam spędzać wolny czas (mieszka w Tyraspolu, stolicy Naddniestrza). Zawsze była wrażliwa na wartości i starała się nimi żyć, a jej świat wewnętrzny był tak bogaty, że chciałam jak najdłużej przebywać w jej towarzystwie. Na co dzień grała na organach w kościele katolickim, a ja przy jej boku wsłuchiwałam się w głębię muzyki Jana Sebastiana Bacha.

Ciocia Natalia nauczyła mnie modlić się i rozmawiać z Bogiem jak z przyjacielem. Dzięki niej w wieku 13 lat zdecydowałam się na przyjęcie Komunii Świętej w kościele rzymskokatolickim. W cerkwi prawosławnej musiałam przeczytać Credo i w obecności świadków podpisać dokument, że chcę być wierną wartościom Kościoła Katolickiego.

Jako nastolatka zaczęłam popadać w refleksję, rozważać na różne egzystencjalne tematy. Poczułam wówczas, że nie jestem Ukrainką, Mołdawianką, ani Rosjanką. W głębi swej istoty czułam, że ciągnie mnie do kultury polskiej. Później dowiedziałam się, że rodzice mojej babci i mojego dziadka byli Polakami i spoczywają na polskim cmentarzu w Raszkowie. Jednak moje polskie pochodzenie nie do końca dało się udokumentować, gdyż za czasów komunistycznych, dla bezpieczeństwa całej rodziny, wpisywano do dokumentów inną narodowość. Ale nasze rodzinne nazwiska brzmią jak najbardziej po polsku: Krzyżanowscy, Kowalscy...

Inspirując się bogatą historią rodziny, zaczęłam samodzielnie uczyć się języka polskiego, innej możliwości w naszej miejscowości nie było. Niedługo po ukończeniu dziewięciu klas na dwóch kierunkach (ogólnym i muzycznym) nadarzyła się okazja zwiedzić Polskę – pojechałam na obóz letni dla dzieci i młodzieży z Naddniestrza, który organizowało Towarzystwo Polskiej Kultury „Jasna Góra" wspólnie z panem Markiem Pantułą[2].

Mój pierwszy pobyt w Polsce to przeżycie niesamowite! W czasie podróży odkryłam nową, nie znaną mi dotąd, historię i kulturę, poznałam tradycje polskie, wsłuchiwałam się w język polski. To tu, w ojczyźnie moich przodków, doznałam oświecenia świadomości i postanowiłam sobie za cel studiować w Polsce.

Kiedy skończyłam 15 lat, rodzice odwieźli mnie do Polski na kurs języka polskiego. I tak bez krewnych, w oddaleniu od swojego rodzinnego domu szlifowałam język polski i walczyłam z samą sobą o wytrwanie w założonym sobie celu. Moje życie stawało się coraz bardziej bogate i nawet polubiłam swoją samotność, która powoli stawała się mistrzynią mojego życia, zarówno w świecie materii jak i duchowym.

Bardzo się ucieszyłam, gdy zdałam egzamin kwalifikacyjny i zostałam przyjęta do Polonijnego Liceum Ogólnokształcącego Niepublicznego KLASYK. Nie miałam w pełni świadomości, jak wiele pracy czeka na mnie – nie tylko intelektualnej, ale i nad swoim charakterem.

Podczas nauki w liceum, pewnego jesiennego dnia wyjechaliśmy na wycieczkę do niemieckiego obozu koncentracyjnego, nazywanego potocznie „Majdankiem", który powstał na mocy decyzji Heinricha Himmlera w celu dostarczania siły roboczej dla realizacji planów budowy imperium germańskiego na Wschodzie. Wówczas postanowiłam w głębi serca i całej swojej woli, że będę studiować historię, aby zachować prawdę o tym, co wydarzyło się w historii ludzkości.

Od tej pory zaczęłam inaczej postrzegać otaczający mnie świat, zatrzymując się świadomie nad takimi wartościami jak patriotyzm, miłość do bliźniego i swojej Ojczyzny.

Od pewnego czasu w moim rozwoju osobistym pomógł mi przyjaciel naszej rodziny Marek Pantuła, który realizuje wraz z Ciocią Natalią wiele projektów na rzecz Polonii w Naddniestrzu, w tym największą ideę – otwarcie Domu Polskiego „Wołodyjowski" w Raszkowie.

Dodatkową motywacją dla mnie stała się Honorowa Nagroda im. Jana Rodowicza „Anody", przyznana mojej Cioci w Muzeum Powstania Warszawskiego za postawę życiową stanowiącą wzór do naśladowania dla młodych pokoleń.

Zaczęłam bardziej interesować się Żołnierzami Niezłomnymi, łącząc szkołę ze swoimi zainteresowaniami. Wielokrotnie brałam udział w akcjach charytatywnych, koncertach, wykładach poświęconych historii. Już świadomie wzięłam udział w zbiórce funduszy na ekshumację i identyfikację Żołnierzy Wyklętych na Warszawskich Powązkach.

I przyszedł czas matury.

Mojemu szczęściu nie było końca, gdy dowiedziałam się, że zdałam nie tylko maturę, ale i dostałam się na studia. Wybrałam Wydział Nauk Historycznych i Społecznych na Uniwersytecie im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Dziś jestem studentką pierwszego roku i czekam na pierwszą sesję.

Natalia Cech
Warszawa

---

[1] Natalia Siniawska, z d. Krzyżanowska – siostra mojej mamy, jest prezesem Towarzystwa Polskiej Kultury „Jasna Góra" w Naddniestrzu.

[2] Marek Pantuła – mieszka w Przemyślu, jest Honorowym Członkiem Towarzystwa Polskiej Kultury „Jasna Góra" w Naddniestrzu.

ŻYCZENIA ŚWIĄTECZNE I NOWOROCZNE

Szanownemu Panu Profesorowi

pogodnych i wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz sukcesów zawodowych i wszelkiej pomyślności w Nowym roku

życzą

współpracownicy

Kochanemu Dziadkowi

Najserdeczniejsze życzenia wesołych świąt Bożego Narodzenia oraz zdrowia i pogody ducha w Nowym roku

składają

Maciek i Gosia

Wszelkiego dobra, pokoju, radości

życzy Stowarzyszenie „Polonus"

Kochana Basiu!

Życzę Tobie i Twoim najbliższym zdrowych, pogodnych Świąt i szczęścia w Nowym roku!

Pozdrawiam

Kalina

SŁOWNIK / СЛОВАРЬ

szanowny	- уважаемый
święto	- праздник
sukcesy zawodowe	- успехи в труде
pomyślność	- благополучие
życzyć	- желать
współpracownicy	- сослуживцы
najbliżsi	- близкие
szczęście	- счастье
pozdrawiać	- приветствовать
najserdeczniejszy	- самый сердечный
pogoda ducha	- жизнерадостность

WIGILIA BOŻEGO NARODZENIA

РОЖДЕСТВЕНСКИЙ СОЧЕЛЬНИК

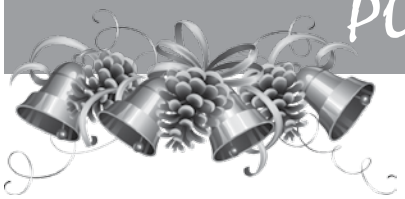

Boże Narodzenie jest jednym z najbardziej uroczyście obchodzonych świąt katolickich w Polsce. Zajmuje szczególne miejsce w polskiej tradycji.

Polacy uwielbiają obchodzić Święta Bożego Narodzenia. Tradycje tego pięknego i rodzinnego święta upamiętniającego narodziny Jezusa Chrystusa, kultywowane są z pietyzmem od pokoleń. W prawie każdym polskim domu w tym wyjątkowym czasie nie może zabraknąć choinki, opłatka, kolęd i prezentów.

W Wigilię Święta, 24 grudnia, tuż po zapadnięciu zmierzchu, dzieci pilnie wypatrują pierwszej gwiazdy na niebie. To znak, że można już zaczynać uroczystą wieczerzę wigilijną. Najważniejszym momentem kolacji wigilijnej jest przełamywanie się opłatkiem i składanie sobie życzeń. To znak pojednania, miłości i przyjaźni, a przede wszystkim wybaczania. Dopiero po przełamaniu się opłatkiem można zasiąść do uroczyście nakrytego stołu. Zwykle pod białym obrusem gospodyni domu umieszcza źdźbła siana, które wyciągają uczestnicy kolacji. Źdźbło długie i proste wróży dobry rok bez kłopotów i komplikacji. Na stole stawia się dodatkowe nakrycie dla zbłąkanego wędrowca czy niespodziewanego gościa, który w tak szczególnym dniu nie powinien być sam. Pusty talerz to również wyraz pamięci o bliskich, którzy odeszli.

POTRAWY ŚWIĄTECZNE

Podczas Wigilii serwuje się 12 postnych potraw, symbolizujących 12 miesięcy lub 12 apostołów. Inny powszechnie praktykowany zwyczaj nakazywał przygotowanie nieparzystej liczby potraw. Może takich dań być pięć, siedem, dziewięć czy nawet jedenaście.

Im więcej różnorodnego jedzenia na wigilijnym stole, tym większy miał spłynąć dobrobyt na ucztujących. Jak podają przekazy – wieczerza wigilijna dawniej, zwłaszcza w domach chłopskich, przygotowywana była wyłącznie z płodów ziemi: z tego

Рождество – это один из самых торжественных католических праздников в Польше. Занимает особенное место в польских традициях.

Поляки обожают отмечать Рождество Христово. Традиции этого семейного праздника, связанного с рождением Иисуса Христа, культивируются поколениями. Почти в каждом польском доме в это необыкновенное время обязательно стоит елка, заготовлены облатки и подарки, поются колядки.

В Сочельник, 24 декабря, как только спускаются сумерки, дети внимательно высматривают первую звезду на небе. Ее появление означает, что можно приступать к вечере – праздничному ужину. Самым важным его моментом является преломление облатки и обмен пожеланиями, что символизирует примирение, любовь, дружбу и, прежде всего, прощение. Только после преломления облатки можно сесть за праздничный стол. Согласно традиции, хозяйка дома кладет под белую скатерть стебли сена, которые потом вытягивают участники ужина. Длинные ровные стебли предсказывают, что

24 декабря – Сочельник или Святой вечер, т. е. вечер, когда ожидают рождения Иисуса. Несмотря на то, что это один из наиважнейших дней в польской традиции, он является рабочим днем.

25 декабря – праздник Рождества Христова. Нерабочий день.

26 декабря – день, в котором вспоминают Святого Первомученика Стефана. Нерабочий день в Польше.

czym obrodziło pole, z darów lasów, rzek, stawów i jezior. W ten sposób składano hołd Matce Naturze.

Oprócz karpia na polskim stole w Wigilię nie może zabraknąć czerwonego barszczu z uszkami z nadzieniem grzybowym, pierogów z kapustą i grzybami, przyrządzanych na wiele sposobów śledzi oraz sałatek. Świąteczne desery to makowce, miodowe pierniki, kruche ciasteczka z migdałami i rodzynkami, a także kompot z suszonych jabłek, gruszek, śliwek. Szczególne znaczenie przypisuje się kutii (pszenica z makiem i z miodem), która jest reliktem dawnych obrzędów ku czci zmarłych.

Po Wigilii o północy biesiadnicy udają się do kościołów na Pasterkę – uroczystą mszę upamiętniającą modlitwę pasterzy w Betlejem oczekujących na narodzenie Jezusa.

KOLĘDY

Podczas Wigilii i przez cały okres Świąt Bożego Narodzenia Polacy śpiewają kolędy, czyli tradycyjne pieśni sławiące narodziny Chrystusa. Najdawniejsze pochodzą z XV wieku. Przekazywano je z pokolenia na pokolenie. Najpopularniejsze, takie jak „Wśród nocnej ciszy", „Lulajże Jezuniu", „Bóg się rodzi" powstały na przełomie XVII i XVIII wieku i są śpiewane do dziś.

źródło: **www.polska.pl**

год будет хорошим, без хлопот и осложнений. На стол ставится один лишний прибор – для заблудившегося путешественника или неожиданного гостя, который в этот особенный вечер не должен оставаться одиноким. Пустая тарелка в Сочельник – это так же символ памяти о близких, отошедших в мир иной.

ПРАЗДНИЧНЫЕ БЛЮДА

В Сочельник накрывают праздничный стол, сервируя его из 12 постных блюд – символизируют они 12 месяцев года и 12 апостолов. Также был распространен другой обычай – готовить нечетное количество блюд: пять, семь, девять или одиннадцать.

Чем обильнее было угощение в Святой вечер, тем больше процветания снисходило на всех сидящих за столом. В старину – и особенно это было распространено в крестьянских домах – пища к Рождественскому сочельнику готовилась исключительно из того, что уродилось на земле, а также из даров леса, реки, озера, пруда. Так предки чтили Мать-природу.

Кроме обязательного карпа на стол подавали красный борщ с «ушками» (маленькие пельмени с начинкой из грибов – *ред.*), вареники с грибами и капустой, приготовленную различными способами сельдь, салаты. Присутствовала на столе и праздничная выпечка – маковник, медовые пряники, песочное печенье с миндалем и изюмом, а еще – компот из сушеных яблок, груш, слив. Особое место занимала кутья (пшеница с маком и медом), обычай подавать ее восходит к древнейшей традиции почитания умерших.

В полночь, после праздничного ужина, все отправлялись в костел на торжественную мессу, символизирующую молитву пастухов из Вифлеема, которые ожидали рождения Иисуса.

КОЛЯДКИ

В течение всего рождественского периода, начиная с Сочельника, поляки поют колядки – традиционные песни, прославляющие Рождество Христово. Самые давние из них были сложены в XV веке и передавались из поколения в поколение. Наиболее известные колядки, такие как: «В ночной тиши», «Баю-бай, малютка Иисус», «Бог рождается» возникли на переломе XVII и XVIII веков и остаются популярными до сих пор.

источник: **www.polska.pl**
Перевод с польского: **Алла Климович**

PIEŚŃ O NARODZENIU PAŃSKIM

Pieśń o Narodzeniu Pańskim – utwór popularnie znany jako kolęda ***Bóg się rodzi***, nazywana czasem ich królową. Została napisana przez Franciszka Karpińskiego w roku 1787. Był to czas po pierwszym rozbiorze Polski, który charakteryzował się tym, że w umysłach światłych ludzi z epoki jawiła się potrzeba głębokiej reformy państwa i ratowania niepodległości.

Tekst pieśni powstał w Dubiecku nad Sanem na zamówienie księżnej marszałkowej Izabeli z Czartoryskich Lubomirskiej (1736–1816). Kolęda, wraz z innymi utworami składającymi się na *Pieśni nabożne*, zabrzmiała po raz pierwszy w 1792 roku w Starym Kościele Farnym w Białymstoku.

Pieśń składa się z pięciu zwrotek, każda po osiem ośmiozgłoskowych wersów. Ten tekst odzwierciedla treść prologu Ewangelii Św. Jana. Utwór tak poważny w treści, znacznie odróżnił ją od popularnych wtedy kolęd ludowych. Autorowi udało się połączyć wzniosłość z potocznością.

Tekst Karpińskiego już wkrótce po opublikowaniu był śpiewany, ale na różne melodie. Obecnie używana melodia, utrzymana w rytmie poloneza, przypisywana bywa Karolowi Kurpińskiemu, aczkolwiek nie wyklucza się jej ludowego pochodzenia. Według innych źródeł jest to polonez koronacyjny królów polskich jeszcze z czasów Stefana Batorego (XVI w.). W pierwszej połowie XIX wieku była powszechnie znana w całej Polsce, chociaż śpiewana była, w zależności od regionu, w różnych wariantach melodycznych.

Польская колядка «Бог рождается» написана Франциском Карпинским, впервые была издана в 1792 году в сборнике набожных песен. Колядка «Бог рождается» пелась на разные мелодии, среди которых самая распространенная – в ритме полонеза.

CIEKAWOSTKI

А вы знаете, что в 2013 году в список Всемирного наследия ЮНЕСКО попали... молдавские колядки?

Для страны это очень важное событие. Ведь это первый и единственный элемент культурного наследия Молдавии, который был включен в список Всемирного наследия ЮНЕСКО. Данное решение приняли на VIII сессии комитета по охране нематериального культурного наследия ЮНЕСКО – здесь рассматриваются заявки на пополнение списка организации новыми обычаями и формами творчества.

Czy wiecie, że w roku 2013 na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO zostały wpisane… mołdawskie kolędy?

Dla kraju to bardzo ważne wydarzenie, ponieważ jest to pierwszy i jedyny obiekt dziedzictwa kulturowego Mołdawii, wpisany na tę listę. Decyzja została podjęta na VIII sesji komitetu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO – tu członkowie komisji rozpatrują propozycje uzupełniania listy nowymi zwyczajami i formami twórczości.

tłum. na j. polski **Julia Vinogradov**, studentka lingwistyki stosowanej

ilustracja: obraz **Eleny Rewuckiej** „Kolędy”

Ludzie gniazda wspólnego łamią chleb biblijny...

Wiersz staroświecki

Pomódlmy się w Noc Betlejemską,
W Noc Szczęśliwego Rozwiązania,
By wszystko się nam rozplątało,
Węzły, konflikty, powikłania.
Oby się wszystkie trudne sprawy
Porozkręcały jak supełki,
Własne ambicje i urazy
Zaczęły śmieszyć jak kukiełki.
Oby w nas paskudne jędze
Pozamieniały się w owieczki,
A w oczach mądre łzy stanęły
Jak na choince barwnej świeczki.
Niech anioł podrze każdy dramat
Aż do rozdziału ostatniego,
I niech nastraszy każdy smutek,
Tak jak goryla niemądrego.
Aby wątpiący się rozpłakał
Na cud czekając w swej kolejce,
A Matka Boska – cichych, ufnych –
Na zawsze wzięła w swoje ręce.

ks. Jan Twardowski

W Dzień Bożego Narodzenia

Wszystko jest, jak przed rokiem:
na szybach srebrne kwiaty
i ten sam obraz w ramach okien;
świat biały, jak opłatek...

Będzie wilia! – Uśmiechną się ludzie,
do świątecznej zasiądą wieczerzy –
błogosławiony grudzień!...
„W żłobie leży – któż pobieży..."

Pomyśl: na cudzej ziemi wśród obcych,
tacy jak ty młodzi chłopcy
i małe dziewczęta
zaśpiewają tę samą kolędę.

Pamiętaj: będą
ludzie smutni, opuszczeni,
niepotrzebni nikomu –
i nikt z nimi słowa nie zamieni,
nie zaprosi do swego domu...

Weź do ręki biały opłatek,
choćbyś nawet nie miał go z kim dzielić –
i życz szczęścia całemu światu;
niech się wszystkie serca rozweselą!...

Zdzisław Kunstman

***

A podana jest gdzieś ulica
(lecz jak tam dojść? którędy?),
ulica zdradzonego dzieciństwa,
ulica Wielkiej Kolędy.
Na ulicy tej taki znajomy
w kurzu z węgla, nie w rajskim ogrodzie,
stoi dom jak inne domy,
dom, w którym żeś się urodził.
Ten sam stróż stoi przy bramie.
Przed bramą ten sam kamień.
Pyta stróż: „Gdzieś pan był tyle lat?"
„Wędrowałem przez głupi świat".
Więc na górę szybko po schodach.
Wchodzisz. Matka wciąż taka młoda.
Przy niej ojciec z czarnymi wąsami.
I dziadkowie. Wszyscy ci sami.
I brat, co miał okarynę.
Potem umarł na szkarlatynę.
Właśnie ojciec kiwa na matkę,
Że czas się dzielić opłatkiem,
więc wszyscy podchodzą do siebie
i serca drżą uroczyście
jak na drzewie przy liściach liście.
Jest cicho. Choinka płonie.
Na szczycie cherubin fruwa.
Na oknach pelargonie
blask świeczek złotem zasnuwa,
a z kąta, z ust brata, płynie
kolęda na okarynie:
Lulajże, Jezuniu,
moja perełko,
Lulajże, Jezuniu,
me pieścidełko.

Konstanty Ildefons Gałczyński

Opłatek

Jest w moim kraju zwyczaj, że w dzień wigilijny,
Przy wzejściu pierwszej gwiazdy wieczornej na niebie,
Ludzie gniazda wspólnego łamią chleb biblijny
Najtkliwsze przekazując uczucia w tym chlebie.

Cyprian Kamil Norwid

Kontynuujemy cykl artykułów przygotowanych na podstawie wyprawy, która miała miejsce pod koniec września 2015 roku. Organizatorem akcji była kiszyniowska organizacja „Liga Polskich Kobiet".

PRZESZŁOŚĆ I TERAŹNIEJSZOŚĆ POLSKIEJ WSI STYRCZA: losy, tradycje i dziedzictwo kulturowe

ПРОШЛОЕ И НАСТОЯЩЕЕ ПОЛЬСКОГО СЕЛА СТЫРЧА: судьбы, традиции и культурное наследие

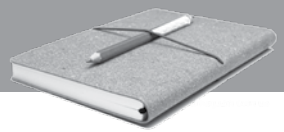

Wieś Styrcza [rum. Stîrcea] powiatu Głodiany [rum. Glodeni] leży na północy Republiki Mołdawii. Założona została przez Polaków, którzy przybyli z Chocimia i Kamieńca Podolskiego. W latach 1895–1896 trzydziestu czterech przesiedleńców, z Michałem Wojewódzkim na czele, odkupiło od ziemianki Elizawety Cucoreanu ziemię (wtedy ta strona nazywana była Duşmanii Mici) o ogólnej powierzchni 753 ha. 10 maja 1899 roku została wykonana mapa miejscowości, wieś zmieniła nazwę na Elizawetowka, a od 1911 roku zaczęła nazywać się Styrcza. Obecnie wieś liczy prawie 500 osób.

Główną atrakcją wioski jest kościół. Zaczęto go budować jeszcze na początku XX wieku, ale w czasie wojny budowa została wstrzymana. Wieśniacy chodzili do miejscowej kaplicy, a także do kaplicy w Głodianach. Przez ponad cztery dziesięciolecia w niedokończonym budynku kościoła znajdował się magazyn produktów rolnych. Budowa świątyni została wznowiona dopiero w 1989 roku.

W ramach projektu „Polskie dziedzictwo w Mołdawii", który realizowała organizacja „Liga Polskich Kobiet", została utworzona grupa składająca się z historyków i historyków sztuki (Liliana Condratikova – Sekretarz Naukowy Instytutu Dziedzictwa Kultury Mołdawskiej Akademii Nauk, Olga Scipachina – muzeograf, Aleksander Lewiński – dyrektor Muzeum Mołdawskiej Akademii Nauk), mająca na celu udokumentowanie polskich śladów w północnej części Mołdawii. Zwiedzając wieś Styrcza oczywiście nie mogliśmy nie odwiedzić Muzeum Historii i Etnografii, które przechowuje dowody o Polakach – założycielach wsi. Kolekcja muzeum obejmuje setki przedmiotów codziennego życia mieszkańców wsi. Muzeum powstało w 2004 roku z inicjatywy Lilii Górskiej urodzonej w Styrczy. Obecnie funkcję dyrektora muzeum pełni jej syn Stanisław Górski.

Село Стырча Глодянского района, лежащее на севере республики, основано поляками, которые переселились сюда из Хотина и Каменец-Подольска. В 1895–1896 гг. 34 переселенца во главе с Михаилом Воевуцким выкупили у помещицы Елизаветы Кукоряну землю (тогда этот участок назывался Душманий Мичь) общей площадью 753 гектара. 10 мая 1899 г. была составлена карта населенного пункта, село поменяло название на Елизаветовка, а с 1911 г. стало называться Стырча. Сегодня население села насчитывает чуть менее 500 человек.

Главной достопримечательностью села является костел. Его начали строить еще в начале XX века, но во время войны строительство прекратили. Сельчане посещали местную часовню, а также часовню в Глодянах. Более четырех десятилетий в недостроенном здании костела был расположен склад сельскохозяйственной продукции. Возведение храма возобновилось только в 1989 г.

В рамках проекта «Польское наследие в Молдавии», который реализовала общественная организация «Лига польских женщин», была сформирована группа историков и искусствоведов (Лилиана Кондратикова – ученый секретарь Института культурного наследия АНМ, Ольга Щипакина – музеограф, Александр Левинский – директор музея АНМ), поставивших себе целью документирование польских следов на севере Молдавии. Побывав в селе Стырча, мы, конечно же, не могли не посетить музей истории и этнографии, в котором хранятся свидетельства о поляках, основавших село. Коллекция музея насчитывает сотни предметов быта местных жителей. Музей был создан в 2004 г. Лилией Гурской, уроженкой Стырчи. В настоящее время директором музея является ее сын – Станислав Гурский.

Zakres głównych działań muzeum obejmuje konserwację dziedzictwa historyczno-kulturowego, rejestrację, gromadzenie i ciągłe uzupełnianie zbiorów muzealnych oraz dzieł sztuki o wartości historycznej, działalność wystawienniczą, badanie dziedzictwa polskiej diaspory wsi.

Przez ponad dziesięć lat działalności muzeum zebrano różne przedmioty codziennego życia Polaków oraz przedstawicieli innycg grup etnicznych, mieszkających w tej miejscowości. W pokojach muzeum znajdują się: ceramika, narzędzia rolnicze, dywany, hafty i inne przedmioty, które były powszechnie stosowane w codziennym życiu rodziców i dziadków. W salonie założyciele muzeum zgromadzili stare maszyny rolnicze, naczynia kuchenne, które od dawna odeszły do historii, prototypy obecnego robota kuchennego, samowary, a nawet instrumenty muzyczne. Elementy polskiego stroju narodowego przedstawionego jako eksponat, literatura w języku polskim, a także przedmioty religijne katolików są dowodem składu etnicznego mieszkańców wsi. Przeznaczenie sprzętu domowego czasami nie jest zrozumiałe dla młodego pokolenia, któremu trzeba wyjaśniać jak pracowała młockarnia.

Dzięki rodzinnym zdjęciom na ścianach, ręcznie zrobionym szkatułkom, haftowanym poduszkom pięknie położonym na łóżku, ładnym porcelanowym figurkom i innym przedmiotom mogliśmy poczuć atmosferę wiejskiej rodziny i przenieść się w przeszłość...

В сферу деятельности музея входят консервация историко-культурного наследия, учет, коллекционирование и постоянное пополнение музейных фондов предметами исторической и художественной ценности, выставочная деятельность, изучение наследия польской диаспоры.

В течение более десятилетней деятельности музея были собраны различные вещи быта поляков и представителей других этнических групп, живущих в этой местности. В помещениях музея размещены керамические изделия, сельскохозяйственный инвентарь, ковры, вышивки и другие предметы, которые находили широкое применение в быту родителей и дедов. В гостиной создатели музея собрали старый сельхозинвентарь, кухонные принадлежности, давно канувшие в историю, прототипы нынешних кухонных комбайнов, самовары и даже музыкальные инструменты. Элементы национальной польской одежды, представленной в качестве экспонатов, литература на польском языке, а также предметы культа католиков являются подтверждением этнического состава жителей села. Значение многих предметов уже малопонятно для молодого поколения, которому приходится объяснять, как работала молотилка.

Благодаря семейным фотографиям на стенах, шкатулкам ручной работы, вышитым подушечкам, красиво уложенным на кровати, милым фарфоровым статуэткам и другим предметам быта нам удалось окунуться в атмосферу сельской семьи и перенестись в прошлое… ▷

■ Budynek styrczańskiego muzeum / Здание стырчанского музея

■ Obraz, który dostawała narzeczona od rodziców na weselu i wianek narzeczonej, który wg tradycji przechowywał się razem z obrazem / Икона, подаренная родителями невесте на свадьбу и венок невесты, традиционно хранящийся вместе с иконой

Właśnie to podbiło nasze serca w zwykłym na pierwszy rzut oka wiejskim muzeum. Wraz z nadejściem ery nanotechnologii czasem traci się coś najbardziej cennego – związek pokoleń, zapomina się rady rodziców i dziadków.

Muzeum we wsi Styrcza to typowy wiejski domek z początku XX wieku, znajdujący się prawie w centrum wsi. Tu wcześniej mieszkali rodzice Lilii Górskiej. Z małego korytarza można dostać się prosto do pokoju gościnnego, a następnie – do dwóch pokoi, kuchni i spiżarni. Takie rozmieszczenie jest bardzo interesujące, ponieważ kuchnia w domach wiejskich znajdowała się bliżej do wyjścia. W tym przypadku, aby dojść do kuchni, konieczne trzeba przejść przez dwa pokoje dzienne. Najprawdopodobniej dom miał drzwi wejściowe (obecnie – główne wejście do muzeum) i drugie drzwi (obecnie nieczynne), którymi można było wejść do kuchni, mijając spiżarnie. Tak więc dom był zawsze wysprzątany, w oczekiwaniu na gości, natomiast po stronie gospodarczej rozpalano piec i gotowano obiady.

Naszą uwagę przyciągnął znacznych rozmiarów dywan tkany przez przodków Lilii Górskiej. Ten dywan może być zaliczony do tradycyjnych mołdawskich, wykonanych z naturalnej wełny, ale z oryginalnymi polskimi motywami. Jest to jeden z przykładów wzajemnego oddziaływania i przenikania się kultur, w tym przypadku mołdawskiej i polskiej. W centrum kompozycji są dwa symetryczne

Именно этим и покорил нас обычный, на первый взгляд, сельский музей. Ведь с наступлением эры нанотехнологий порой теряется самое сокровенное – связь поколений, забываются советы родителей и наставления дедов.

Стырчанский музей – это типичный сельский домик начала XX века, расположенный в центре села. В нем раньше жили родители Лилии Гурской. Из небольшого коридора можно попасть в гостиную, а далее – в две комнаты, кухню и кладовую. Такое расположение очень интересно, ведь кухня в сельских домах находилась ближе к выходу. В данном случае, чтобы достичь кухни, необходимо пройти две жилые комнаты. Скорее всего дом имел две входные двери: парадная дверь ныне стала основной при входе в музей, а вторая дверь (ныне недействующая), предполагала вход на кухню, минуя кладовую. Таким образом, дом всегда был убранным, в ожидании гостей, в то время как на хозяйственной стороне топили печь и готовили обеды.

Наше внимание привлек значительных размеров ковер, сотканный предками Лилии Гурской. Этот ковер можно отнести к традиционно молдавским, выполненным из натуральной шерсти, но с оригинальными польскими мотивами. Это один из примеров взаимовлияния и взаимопроникновения культур, в данном случае молдавской и польской. В центре композиции – два симметричных орнамента из цветочных букетов, расположенных на черном фоне. И если использование букетов роз и нераспустившихся цветочных бутонов характерно для молдавского ковроткачества, то в данном случае рисунок ковра из букетов колокольчиков и калл очень своеобразен. Впечатляет то, что каждый лепесток и листочек тщательно прорисованы. Нет ощущения холодной стилизации и геометризации, наоборот, чувствуется домашний уют и возникает желание прикоснуться к букету.

В целом такое расположение орнаментов на коврах, сотканных мастерицами села Стырча, довольно характерно: в центре – так называемые «блюда», т. е. букеты и цветочные композиции, которые повторяют в некоторой степени рисунок больших праздничных тарелок. Обрамляют ковер широкие полосы с цветочными мотивами, традиционными для молдавского ковроделия: букеты роз, бутоны и распустившиеся цветы, декоративные листья и хрупкие веточки, поддерживающие и соединяющие в одно целое всю композицию. Следует отметить цветовую гамму стырчанских ковров: тонкий переход от одного оттенка к другому, отсутствие резкого изменения оттенков в орнаменте, использова-

PIERWSI OSADNICY we wsi STYRCZA (pierwotna nazwa Elizawetowka) przybywszy w 1896 r. głównie z powiatu chocimskiego Guberni Podolskiej, Briceni, Lipcani, Rîșcani i innych miejsc zakupili od właścicielki ziemskiej Cucoreanu 500 dziesięcin ziemi, będącej wcześniej własnością ziemianki Styrcza, która wyjechała na stałe do Francji:

1. BOROWIECKI IWAN
2. BOGUCKI LEON wraz z IWANEM
3. BOGUCKI KAROL
4. BOGUCKI
5. BIELIŃSKI MIKOŁAJ
6. WOJEWÓCKI MICHAŁ syn KAROLA (brat babci DOBIK)
7. WOJEWÓCKI KAROL
8. WOJEWÓCKI WŁODZIMIERZ
9. WOJEWÓCKI IWAN syn KAROLA
10. WOJEWÓCKI ANTONI syn KAROLA
11. WASZKOWSKI wraz z synem LEONEM
12. GORODZIECKI
13. GORDYŃSKI ANTONI syn LAWRENTIJA
14. GÓRSKI IWAN
15. GÓRSKI ALEKSANDER
16. DOBIK GRZEGORZ syn GRZEGORZA
17. ZAZULSKI MIKOŁAJ
18. IRZAKOWSKI DYMITR
19. KOTULEWICZ MICHAŁ
20. KOTULEWICZ SEMION
21. KOTULEWICZ ANTONI
22. KOMARNICKI ANTONI
23. KŁODNICKI ANDRZEJ
24. MONASTYRSKI ANTONI
25. MONASTYRSKI KAZIMIERZ
26. PROMIŃSKI WIKIENTIJ
27. PROMIŃSKI IWAN
28. PROMIŃSKA ROZALIA
29. PISKIRSKI IWAN
30. PONIATOWSKI FIODOR
31. SADOWSKI IWAN
32. SUPROWICZ LEON
33. SUPROWISZ ANTONI
34. TOMASZEWSKI WASILIJ
35. TOMASZEWSKI JÓZEF
36. FUKAREWICZ IWAN
37. SALAGOR i KAFTANIUK, służba ziemianki

Spisał Dobik Paweł Michajłowicz według słów Kotulewicza Jana Kazimirowicza, wnuków Dobika Grzegorza i Dobik Emilii w domu, w którym jest obecnie muzeum.

ПЕРВЫЕ ПОСЕЛЕНЦЫ села СТЫРЧА, (первоначально Елизаветовка), приехавшие одновременно в 1896 г. в основном из Хотинского уезда Подольской губернии, Бричан, Липкан, Рышкан и других мест и купивших 500 десятин земли у помещицы Кукоряну, которая скупила их у помещицы Стырча, уехавшей на постоянное жительство во Францию:

1. БОРОВЕЦКИЙ ИВАН
2. БОГУЦКИЙ ЛЕОН с ИВАНОМ
3. БОГУЦКИЙ КАРЛ
4. БОГУЦКИЙ
5. БЕЛИНСКИЙ НИКОЛАЙ
6. ВОЕВУЦКИЙ МИХАИЛ КАРЛОВИЧ (брат бабушки ДОБИК)
7. ВОЕВУЦКИЙ КАРЛ.
8. ВОЕВУЦКИЙ ВЛАДИМИР
9. ВОЕВУЦКИЙ ИВАН КАРЛОВИЧ
10. ВОЕВУЦКИЙ АНТОН КАРЛОВИЧ
11. ВАШКОВСКИЙ с сыном ЛЕОНОМ
12. ГОРОДЕЦКИЙ
13. ГОРДЫНСКИЙ АНТОН ЛАВРЕНТЬЕВИЧ
14. ГУРСКИЙ ИВАН
15. ГУРСКИЙ АЛЕКСАНДР
16. ДОБИК ГРИГОРИЙ ГРИГОРЬЕВИЧ
17. ЗАЗУЛЬСКИЙ НИКОЛАЙ
18. ИРЖАКОВСКИЙ ДМИТРИЙ
19. КОТУЛЕВИЧ МИХАИЛ
20. КОТУЛЕВИЧ СЕМЁН
21. КОТУЛЕВИЧ АНТОН
22. КОМАРНИЦКИЙ АНТОН
23. КЛОДНИЦКИЙ АНДРЕЙ
24. МОНАСТЫРСКИЙ АНТОН
25. МОНАСТЫРСКИЙ КАЗИМИР
26. ПРОМИНСКИЙ ВИКЕНТИЙ
27. ПРОМИНСКИЙ ИВАН
28. ПРОМИНСКАЯ РОЗАЛИЯ
29. ПИСКОРСКИЙ ИВАН
30. ПОНЯТОВСКИЙ ФЁДОР
31. САДОВСКИЙ ИВАН
32. СУПРОВИЧ ЛЕОН
33. СУПРОВИЧ АНТОН
34. ТОМАШЕВСКИЙ ВАСИЛИЙ
35. ТОМАШЕВСКИЙ ИОСИФ
36. ФУКАРЕВИЧ ИВАН
37. САЛАГОР и КАФТАНЮК, служащие помещицы

Записал Добик Павел Михайлович со слов Котулевича Яна Казимировича, внуков Добика Григория и Добик Эмилии, в доме которых организован настоящий музей.

ornamenty, składające się z bukietów kwiatowych, rozmieszczonych na czarnym tle. Wykorzystanie bukietów róż i pąków kwiatowych jest typowe dla tkanych dywanów mołdawskich, ale w tym przypadku wzór dywanu składa się jeszcze z bukietów dzwonków i kalii, co jest jego osobliwością. Imponujący jest fakt, że każdy płatek i listek jest dokładnie wyrysowany. Nie ma wrażenia zimnej stylizacji i geometryzacji, wręcz przeciwnie, czuje się komfort domowy i powstaje chęć dotknięcia bukietu.

Ogólnie, taki układ wzorów na dywanach tkanych przez mistrzynie ze Styrczy jest dość typowy: w centrum – tak zwane „tace", czyli bukiety i kompozycje kwiatowe, które do pewnego stopnia powtarzają rysunek dużych świątecznych talerzy. Obramują dywan szerokie pasy z tradycyjnymi mołdawskimi motywami kwiatowymi: bukiety róż, pąki i rozwinięte kwiaty, ozdobne liście i kruche gałązki, które łączą w jedną całość kompozycję. Trzeba zaznaczyć kolorystykę dywanów ze Styrczy: subtelne przejście od jednego koloru do drugiego, brak ostrych zmian odcieni w ozdobie, używanie tylko naturalnych kolorów. Dzięki tym osobliwościom dywany miejscowych rzemieślniczek stały się rozpoznawalne nie tylko we wsi. Na przykład, Ludmiła Jabłońska (62 lata) w ciągu kilku lat prezentowała swoje prace na wystawach w Mołdawii i Polsce.

Jak opowiada inna mieszkanka wsi Lidia Sadowska (56 lat), tkactwo dywanów w Styrczy było bardzo rozwinięte. Pierwszymi mistrzyniami były: Olga Klimowicz, Marianna Klimowicz, Efrosinia Sadowska, obecnie zaangażowane są w tym rzemiośle Ludmiła Zainczkowska, Stanisława Jabłońska, Ludmiła Jabłońska, Lidia Sadowska i inne.

Należy zaznaczyć, że w obecnej chwili wiejskie muzeum łączące tradycję z nowoczesnością nie ma określonej systematyzacji. W jednej przestrzeni – dawnym pokoju gościnnym – sąsiadują obok siebie dzbany, które były używane do gotowania, stara maszyna do szycia «Singer», a unikatowa skrzynia na posag oraz stare szynele i palta umieszczono wraz z grabiami, młockarnią, a nawet motocyklem. Wypadałoby ponownie rozważyć koncepcję kolekcji muzealnej tak, żeby zawierała chronologiczny i tematyczny układ zebranych przedmiotów. Ponadto, każdy przedmiot ma swoją własną historię i swojego byłego właściciela, co, moim zdaniem, byłoby interesujące dla zwiedzających. Właśnie wtedy goście muzeum będą wtajemniczeni w dzieje wsi od jej założenia do dnia dzisiejszego, będą mogli zbliżyć się do szczególnego układu życia Styrczy, której mieszkańcy, mimo bliskości miasta, potrafili zachować lokalne tradycje i zwyczaje.

Niebagatelnym kierunkiem działalności muzeów jest ścisła rejestracja i kartografowanie wszystkich

ние только натуральных тонов. Благодаря этим особенностям ковры местных умелиц стали узнаваемы далеко за пределами села. Так, например, Людмила Яблонская (62 года) в течение нескольких лет представляла свои работы на выставках в Молдавии и Польше.

Как рассказывает другая жительница села Лидия Садовская (56 лет), ковроткачество в Стырче было очень развито. Первыми мастерицами были: Ольга Климович, Марианна Климович, Ефросинья Садовская, а ныне этим ремеслом занимаются Людмила Заинчковская, Станислава Яблонская, Людмила Яблонская, Лидия Садовская и др.

Следует отметить, что на данном этапе сель-ский музей, сочетающий традиции и инновации, не имеет определенной систематизации. В одном пространстве – горнице – соседствуют кувшины, которые использовались для приготовления пищи, старая швейная машинка Зингер, а сундук с приданым, старые шинели и пальто размещены вместе с граблями, молотилкой и старым мотоциклом. Было бы уместным пересмотреть концепцию музейной коллекции так, чтобы она включала хронологическое и тематическое расположение собранных предметов. Кроме того, каждый предмет имеет свою историю и своего бывшего хозяина, о ч ем, на мой взгляд, было бы интересно узнать всем посетителям. Именно тогда гости музея будут посвящены в историю села от его основания до наших дней и смогут приблизится к особенному укладу жизни Стырчи, жители которой, несмотря на близкое соседство с городом, сумели сохранить местные традиции и обычаи.

Немаловажным направлением деятельности музеев является строгий учет и картографирование всех предметов, что существенно расширяет

posiadanych przedmiotów, co znacznie zwiększa możliwości muzealnych pracowników uzupełniania i monitorowania kolekcji. Jednocześnie pozwala brać udział w miejskich, republikańskich i innych wystawach, na których mogą być przedstawione przedmioty codziennego życia mieszkańców wsi. Bez wątpienia, systematyzacja kolekcji, stworzenie całościowej koncepcji wystawy będą przydatne dla muzeum w Styrcza.

Pozostaje podziwiać takich kustoszy naszej historii, którzy z entuzjazmem stworzyli to wiejskie muzeum i potrafili je zachować. Muzeum historii i etnografii w Styrczy jest dofinansowane ze środków lokalnej administracji, których ciągle jest brak. Muzeum potrzebuje pilnego remontu oraz stworzenia warunków do przechowywania eksponatów; jeśli nie zostanie to zrobione w najbliższym czasie, to stracimy je bezpowrotnie!

Wyrażamy szczególne podziękowanie mieszkankom Styrczy pani Ludmile Jabłońskiej i Annie Kotelewicz za gościnność oraz za daną nam możliwość – tak rzadką obecnie – wyjść rano na ganek, odetchnąć czystym powietrzem, skosztować świeżego mleka!

dr historii sztuki **Liliana Condratikova**,
Sekretarz Naukowy Instytutu Dziedzictwa Kultury ANM

Tłumaczyła na j. polski **Tamara Manoli**

возможности музейных работников дополнять и контролировать коллекции. В то же время позволяет участвовать в городских, республиканских и других выставках, на которых могут быть представлены предметы быта местных жителей. Систематизация коллекций, создание целостной концепции выставки, вне всякого сомнения, будут полезны музею в Стырче.

Остается восхищаться теми хранителями нашей истории, которые с энтузиазмом создали этот сельский музей и сумели его сохранить. Музей истории и этнографии в Стырче содержится на средства местной администрации, которых постоянно не хватает. Музей нуждается в срочном ремонте и создании условий для хранения экспонатов; если это не будет сделано в ближайшее время, мы потеряем его безвозвратно!

Выражаем особую признательность жительницам села Стырча Людмиле Яблонской и Анне Котелевич за гостеприимство и за столь редкую в нынешнее время возможность – выйти утром на крыльцо, вдохнуть свежего воздуха, отведать парного молока!

д-р искусствоведения **Лилиана Кондратикова,**
ученый секретарь Института культурного наследия АНМ

Перевод на польский **Тамары Маноли**

■ Członkowie Ligi Polskich Kobiet zwiedzają muzeum historii i etnografii w Styrczy / Члены „Лиги польских женщин» в Музее истории и этнографии в Стырче

Towarzystwo Polskiej Kultury „Jasna Góra" na łamach czasopisma „Jutrzenka" pragnie złożyć gorące podziękowania wszystkim osobom i instytucjom, które przyczyniły się w 2015 roku, do szybkiego i wielopłaszczyznowego rozwoju naszego Towarzystwa na arenie krajowej i międzynarodowej.

W pierwszej kolejności pragniemy podziękować całej Ambasadzie i Konsulatowi RP w Kiszyniowie, na czele z Panem ambasadorem Arturem Michalskim, Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie w Warszawie, Fundacji Orzeł Biały i Radzie Rycerzy Kolumba z Częstochowy, Markowi Pantule – Honorowemu Członkowi naszego Towarzystwa, księdzu Adamowi Wąsikowi proboszczowi Parafii Rzymsko-Katolickiej w Maćkowicach, Annie Dąbrowskiej z Częstochowy, Joannie Pawlik i Markowi Sroce z Iwanowic k/Krakowa, naszym nowym przyjaciołom z Gdańska z Jackiem Hylą i wszystkim tym, którzy w jakikolwiek sposób pomogli nam w realizacji naszych projektów i idei w niełatwym 2015 roku.

Szczególne podziękowania pragniemy złożyć pani Annie Stankiewicz z Konsulatu RP w Kiszyniowie, która włożyła całe swoje serce i wolę w pomoc formalną i edukacyjną związaną z projektami, jak chociażby: wykonanie oświetlenia w Szkole w Słobodzie Raszków, zakup mebli do Domu Kultury w w/w wiosce, zainicjowanie obchodów Dnia Dziecka w nowej formie edukacyjnej, wyjazd dzieci do Polski na wspaniały Obóz Galicyjski. Dzięki Jej pomocy Chór „Harmonia" mógł doskonalić swoje umiejętności i koncertować po całym Naddniestrzu, natomiast Dom Polski „Wołodyjowski" w Raszkowie z każdym dniem staje się przytulniejszy, jak i nowo powstały w Raszkowie skwer ze Studnią Pańską i miejscem do odpoczynku dla rodzin tu mieszkających i dla coraz częściej przyjeżdżających tu turystów z Polski.

Profesjonalność, rzetelność i ciepło pani Anny Stankiewicz przyniosło nam wiele radości i realnych, wymiernych efektów naszej wspólnej pracy, która dostrzegana jest nie tylko w Mołdawii, ale i w Polsce, z czego bardzo się cieszymy i jesteśmy dumni.

Stanowi to dla nas nową i cenną inspirację do dalszego rozwoju i realizacji nowatorskich projektów w różnych dziedzinach życia oraz kontynuowania obecnych idei.

Na koniec pragniemy złożyć najszczersze, najgorętsze życzenia:

Dobrego, spokojnego i szczęśliwego Nowego Roku dla wszystkich Państwa oraz Diaspory Polskiej w całej Mołdawii.

Natalia Siniawska
Prezes

KLUB MĄDREJ SÓWKI

Zagadki

W jednym miejscu stoję
Na nodze wysokiej.
Całą noc do świtu
Świecę złotym okiem.

Zawsze jest nad nami
To płacze czasami,
To śmieje się słońcem
Albo gwiazd tysiącem.

Odpowiedź prosimy wysyłać na adres **redakcja.jutrzenka@gmail.com**

Uwaga! Wśród najaktywniejszych uczestników, którzy w ciągu 2015 roku wysyłali rozwiązania zagadek, będą rozlosowane nagrody! Wyniki podamy w następnym numerze.

Redakcja zachęca do uczestnictwa w konkursie literackim

ZAPRASZAMY DO MOŁDAWII

Opowiedz o kraju, w którym od dawna mieszkasz lub który zwiedziłeś podczas wyprawy – co Ci się podoba, czym byłeś zaskoczony, na co chcesz zwrócić uwagę podróżników. Niewątpliwie, rdzennym mieszkańcom Mołdawii wiadomo o różnych ciekawych zakątkach i miejscach, dlatego prosimy podzielić się wiedzą z naszymi czytelnikami. Miło widziana wzmianka o polonikach lub innych więziach kulturowych i historycznych Mołdawii i Polski. Do esejów mogą być dołączone zdjęcia.

W tym numerze drukujemy kolejną pracę konkursową.

ŁAWKI Z LUDOWYMI ORNAMENTAMI

W numerze 10/2015 czasopisma „Jutrzenka" przeczytałem o nowym obiekcie artystycznym w Kiszyniowie – muralu, wykonanym w ramach wspólnego polsko-mołdawskiego projektu przez studenta Instytutu Sztuk Pięknych w Kiszyniowie Radu Dumbravă. I od razu przypomniałem sobie, że w Bielcach również pojawił się art-obiekt, z którego mieszkańcy mogą być dumni i który mogą pokazywać wszystkim gościom, przyjeżdżającym do naszego kraju. Jest to ogromna ławka z mołdawskim ludowym ornamentem, często występującym na dywanach besarabskich. Autorem tego obiektu jest również Radu Dumbravă.

Gigantyczna ławka została zainstalowana w centrum Bielc, w strefie dla pieszych. Otwarcie tej instalacji odbyło się podczas Dnia Miasta, 22 maja 2015 roku. Od tego czasu „meble miejskie" przyciągają wielu ludzi – ławka jest zawsze pełna dzieci i ich rodziców, które są chętnie fotografowane na niej.

Zdjęcia są piękne, kolorowe i zabawne, przecież ławka jest pomalowana na czerwono i pełna jest zygzaków i geometrycznych kształtów.

A dodatkowo dowiedziałem się, że w Kiszyniowie też jest podobny art-obiekt autorstwa Radu Dumbravă – ławka została postawiona na placu w pobliżu Teatru Opery i Baletu. Jest również ozdobiona tradycyjnym ornamentem mołdawskiego dywanu, ale w kolorach biało-niebieskich. Jest to wzór, który nazywa się „Drzewo życia" i jest jednym z symboli Mołdawii.

Piotr Wietrow, lat 15, Bielce
zdjęcie autora

■ Miejski art-obiekt zainstalowano z inicjatywy mołdawskiej organizacji społecznej „Clumea", założycielem której jest Nata Albot – znana prezenterka telewizyjna. Organizacja jest otwarta na współpracę z każdym, kto chce dofinansować koszt instalacji takiej ławki w różnych miastach Mołdawii i promować dywan besarabski we wszystkich zakątkach kraju.

PRZEDŚWIĄTECZNY CZAS W POLSCE

Cześć! Czy czujecie magię świąt? Już biegacie za prezentami dla rodziny i przyjaciół? W Warszawie z tego powodu panuje prawdziwy świąteczny szał! Oto kolejne 5 rad na temat świątecznych zakupów i spotkań wigilijnych.

1. Outlet.

Outlety – to ogromne sklepy, w których sprzedawana jest odzież różnych marek. To taka odzież, która nie sprzedała się przed wprowadzeniem nowej kolekcji. W outletach wszystko jest tańsze (20-80 %). W Polsce sklepy te znajdują się w dużych centrach handlowych na obrzeżach miasta.

2. Kupuj przez internet.

Bo to się opłaca. Przeróżne artykuły, duży wybór, przystępne ceny... Zwłaszcza polecam kupować przez internet różnorodny sprzęt, na pewno będzie wygodniej i taniej niż w zwykłych sklepach. W Polsce najpopularniejszym sklepem internetowym jest Allegro. Sama nie raz korzystałam z niego i jestem zadowolona. Ostatnio zamawiałam prezent dla przyjaciółki – książkę KerrySmith „Wreck this journal", którą bardzo polecam. Razem z dostawą – 34 zł. Całkiem nieźle!

3. Zapłać kartą.

W Polsce wszyscy i wszędzie płacą kartą (no dobra, trochę uogólniam, ale prawie wszędzie jest taka możliwość. Sklepy, w których można zapłacić tylko gotówką, można „policzyć na palcach"). I to jest wygodne, bo płacąc kartą, nie jest pobierana prowizja.

4. Kupon rabatowy.

Istnieją takie strony internetowe, gdzie można kupić kupony rabatowy z ogromną zniżką na przeróżne artykuły lub usługi.

Na przykład Groupon – rabaty do 80 %. Można tam znaleźć zniżki na artykuły optyczne, bilety lotnicze, wydarzenia rozrywkowe, imprezy, itd. Czego tylko twoja dusza zapragnie: zniżkę na kolację w przytulnej restauracji lub zniżkę na wycieczki,

rabat na wizytę w salonie urody lub tańszy zestaw kosmetyków... Jest w czym wybierać.

5. Wigilia dla studentów.

Nie bój się zostać na święta w Polsce, nie będziesz sam! Na przykład, przed Bożym Narodzeniem w moim akademiku jest organizowana impreza wigilijna:

„Zapraszamy na Wigilię. Zgodnie z tradycją, na stole wigilijnym będą potrawy przyniesione przez Was. Będzie można podzielić się z innymi. Podczas imprezy będzie okazją do poznania nowych ludzi i kultury polskiej."

Wigilijne spotkania odbywają się w akademikach i na poszczególnych wydziałach uniwersytetów. Niby zwykła impreza, a jednak wszystko jest miłe, kulturalne, wszędzie słychać dobre słowa i życzenia. Jeżeli zastanawiacie się czy iść na taką imprezę, to moja odpowiedź brzmi: „Na 100 % TAK!". Więcej nowych ludzi, dobrego humoru i praktyki języka polskiego.

Wesołych Świąt!

Margaryta Barantseva
studentka Uniwersytetu Warszawskiego

WYKORZYSTAJ ŚWIĘTA NA ODPOCZYNEK

Kiedy musimy nauczyć się dużej partii materiału zwykle siadamy do niej i staramy się zdobyć wiedzę w czasie jednej, kilkugodzinnej sesji. Nierzadko już po godzinie czy dwóch czujemy się zmęczeni, wszystko nam się miesza i nie jesteśmy w stanie niczego zapamiętać – wynika to z faktu, że podczas procesu nauki nie wzięliśmy pod uwagę ograniczeń naszego mózgu i nie daliśmy mu odpocząć; zapomnieliśmy o tak ważnym elemencie nauki, jakim jest relaksacja.

Świetnym pomysłem na relaks jest na pewno wpatrywanie się w migające lampki na choince, przy dźwiękach ulubionych świątecznych piosenek.

Karp w szarym sosie

Potrawy przygotowywane z ryb, przez Kościół uznane za postne, początkowo jadano w Wigilię Bożego Narodzenia w rodzinach rybackich oraz na dworach czy w klasztorach, głównie w miejscach, które posiadały własne stawy rybne, a takich w Polsce nie brakowało. Hodowlany karp z czasem stał się najważniejszym wigilijnym daniem rybnym w kraju. Zwykle w Wigilię Bożego Narodzenia jada się w Polsce karpia smażonego, podawanego z tartym chrzanem lub w galarecie, w towarzystwie jarzyn. Nieco zapomnianym obecnie sposobem serwowania jest karp w szarym sosie, inaczej zwanym polskim, gotowanym na bazie rybiej krwi i wina.

• 1 nieduży karp • ziele angielskie
• liść laurowy • 1 średnia cebula
• włoszczyzna lub kostka rosołowa warzywna

SOS: • 30 g mąki • 1 mała cebula
• 1 szklanka wywaru rybnego
• 1 kieliszek czerwonego wytrawnego wina
• 50 g piernika • 40 g rodzynków
• 15 g migdałów • 1 łyżeczka cukru • 1 cytryna
• 1 łyżka karmelu • 1 łyżka masła

Karpia wypatroszyć. Pokroić go na filety wzdłuż kręgosłupa (kawałki wielkości ok. 2 x 5 cm). Zagotować 1,5 l wody, dodać przyprawy, warzywa (lub kostkę warzywną) i cebulę. Do wrzącego wywaru włożyć rybę i gotować na bardzo wolnym ogniu 10 min.

Wyjąć karpia, po ostudzeniu obrać z ości i ułożyć w żaroodpornym naczyniu. Odcedzić 1 szklankę wywaru rybnego. Mąkę zrumienić na suchej patelni. Cebulę bardzo drobno posiekać, zrumienić na maśle. Dodać zrumienioną mąkę i 1 szklankę wywaru, dokładnie wymieszać. Dodać piernik i gotować na wolnym ogniu tak długo, aż piernik się rozgotuje. Następnie dodać wino, cukier, sok z cytryny i karmel, ciągle mieszając. Migdały

i rodzynki sparzyć, migdały obrać ze skórki i pokroić w drobne paseczki, rodzynki odcedzić. Dorzucić bakalie do sosu. Sos powinien być słodko-kwaśny. 20 min. przed podaniem nastawić piekarnik na 150°C. Zalać sosem przygotowanego wcześniej karpia, wstawić do piekarnika na 15 min.

Płynny karmel można zrobić samemu: na suchą, najlepiej teflonową patelnię wsypać 5 łyżeczek cukru i podgrzać, mieszając drewnianą łyżką, aż cukier się lekko przypali. Brązowy już cukier rozprowadzić 2–3 łyżkami gorącej wody.

CIEKAWOSTKI

Szczególnie delikatne w smaku jest mięso karpia z rodzimej linii zwanej karpiem zatorskim.

Od 2011 roku polski karp zatorski posiada oznaczenie Chroniona Nazwa Pochodzenia, zarejestrowane przez Komisję Europejską. Ryby hodowane są w województwie małopolskim, a dokładniej na terenie trzech sąsiadujących ze sobą gmin – Zator, Przeciszów i Spytkowice.

Początki hodowli karpia w Zatorze sięgają czasów panowania Bolesława Krzywoustego (1086-1138). Natomiast pierwsze spisane wzmianki o karpiu zatorskim znalazły się w kronikach Jana Długosza (1415-1480).

Mieszkańcy Zatorszczyzny, chcąc upamiętnić wielowiekowe tradycje związane z hodowlą tej wspaniałej ryby, urządzają co roku latem Święto Karpia.

PREZENTACJA KSIĄŻKI „RUMUN GONI ZA HAPPY ENDEM”

25 listopada 2015 r. w Bibliotece Onisifor Ghibu, a następnego dnia w Bibliotece Polskiej im. A. Mickiewicza w Kiszyniowie odbyły się spotkania promocyjne z Bogumiłem Luftem, autorem książki „Rumun goni za happy endem”, której przekład na język rumuński wydało w bieżącym roku wydawnictwo „Polirom” w Jassach.

Oba spotkania cieszyły się dużym zainteresowaniem publiczności i były rejestrowane przez telewizję publiczną Moldova 1.

„Rumun goni za happy endem” to wielowątkowa opowieść o spotkaniu dwóch dużych narodów – Polski i Rumunii – oraz próbującej ich dogonić Mołdawii. Ponad trzydzieści lat osobistych przeżyć, spotkań i doświadczeń, które stały się udziałem autora – dziennikarza, publicysty i dyplomaty, ambasadora RP w Rumunii i Mołdawii – zaowocowały piękną, bardzo osobistą opowieścią o krajach wciąż mało w Polsce znanych. Reportaż przeplata się tu ze wspomnieniami, a esej historyczny z analizą polityczną sytuacji na rumuńskim pograniczu Europy. To także zawiła, często dramatyczna historia Republiki Mołdawii, która nie może sobie poradzić z postsowieckim dziedzictwem, zapatrzonej w wielką siostrę Rumunię, która z kolei wciąż walczy o historyczny sukces.

źródło: Wydawnictwo Czarne, 2014

W NASTĘPNYM NUMERZE

POLSKIE ŚLADY W MOŁDAWII

Zapomniane Polacy wioski Tyrnowo

JUTRZENKA

Pismo Polaków w Mołdawii

nr 12 (193) grudzień 2015 r.

Miesięcznik ukazuje się
od listopada 1996 r.

Zarejestrowany 2 maja 2007 r.
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Republiki Mołdawii

Redaktor naczelna:
Helena Usowa

Redaktor techniczny:
Stefan Ladryk

Zespół redakcyjny:
Wanda Burek
Tadeusz Gaydamowicz
Ałła Klimowicz
Małgorzata Krajewska
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:
Margaryta Barantseva
Daria Jażgunowicz
Małgorzata Kiryłłowa
Kamila Kwiatkowska
Tamara Manoli
Walerina Martin
Agnieszka Mikulec
Tatiana Mironic
Sergiusz Moisov

Adres do korespondencji:
Czasopismo „Jutrzenka”
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălţi
MOLDOVA

E-mail:
redakcja.jutrzenka@gmail.com

Nasza strona w internecie:
www.jutrzenka.md

Redaktor strony internetowej:
Włodzimierz Kurojedow

Druk:
ELAN-POLIGRAF
str. Mesager 7, Chişinău

ISSN 1857-324X

BITWA WARSZAWSKA 1920

wystawa pokonkursowa

Roman Czernatyński, lat 12 (Kiszyniów)

Prezentujemy prace uczestników ogólnomołdawskiego konkursu plastycznego „Bitwa Warszawska 1920", który odbywał się w Kiszyniowie pod patronatem Attachè Obrony RP w Mołdawii.

Organizator konkursu:
Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii".

Projekt współfinansowany ze środków finansowych otrzymanych z Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie w ramach konkursu „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą 2015 r."

Marita Rogowa, lat 14 (Kiszyniów)

Ania Tomsza, lat 14 (Kiszyniów)

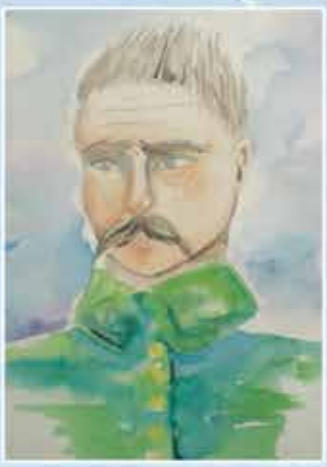

Alisa Sielicka, lat 14 (Kiszyniów)

Jana Łopatyńska, lat 12 (Bielce)

Kiryłł Statkiewicz, lat 14 (Kiszyniów)

Anastazja Arsenij, lat 14 (Grigorówka)

Anastazja Ţurcan, lat 14 (Kiszyniów)

Dyplomy i nagrody uczestnikom konkursu wręczono w Kiszyniowie podczas uroczystości z okazji Święta Niepodległości Polski.

www.jutrzenka.md

Druga strona okładki:
obraz Eleny Rewuckiej „Mołdawskie kolędy"